

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Olomouc 2021

Lenka Nagyová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

PRÍNOSY A NEGATÍVA PRIJATIA SPOLOČNEJ EURÓPSKEJ MENY
Prípad Slovenskej republiky
Bakalárska práca

Autor: Lenka Nagyová

Vedoucí práce: Mgr. Kročil Ondřej, Ph.D.

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Místopřísežně přehlasuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Prínosy a negatíva prijatia spoločnej európskej meny – Prípád Slovenskej republiky“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Ondřeji Kročilovi, Ph.D., za rady, konzultace, konstruktivní kritiku a především jeho vstřícný přístup. Rovněž bych ráda za podporu poděkovala své rodině.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 HISTÓRIA A VÝVOJ EURÓPSKEJ MENOVEJ ÚNIE	7
1.1 Zakladajúce spoločenstvá	7
1.2 Pozícia menového systému z Breton Woods v Európe	8
1.3 Wernerov plán.....	9
1.4 Kroky k jednotnej menovej únii	11
1.5 Výskum HMÚ a Delorsova správa	11
2 ZMLUVA O EURÓPSKEJ ÚNII.....	13
2.1 Tri fázy Hospodárskej menovej únie	13
2.2 Maastrichtská zmluva	16
2.2.1 Európska centrálna banka	18
3 STANOVENIE VÝSKUMNÝCH OTÁZOK	20
4 PRÍPAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY	22
4.1 Analýza schopnosti Slovenska splniť Maastrichtské kritériá - obdobie pred vstupom do Európskej únie.....	22
4.2 Postup Slovenska v období rokov 2001 - 2004	25
4.3 Harmonogram prijatia eura na Slovensku	26
5 MOŽNÉ PRÍNOSY A NEGATÍVA SPOLOČNEJ MENY.....	29
5.1 Prínosy eura	30
5.2 Negatíva eura	33
6 OBRAZ SLOVENSKEJ EKONOMIKY PO PRIJATÍ EURA.....	36
6.1 Bilancia po piatich rokoch - rok 2014	36
6.2 Bilancia po desiatich rokoch - rok 2019	39
7 ZHRNUTIE	44
ZÁVER	46
SUMMARY.....	47
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	48
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	53
ZOZNAM TABULIEK	55
ZOZNAM GRAFOV	55
ZOZNAM PRÍLOH.....	56
PRÍLOHY	57

ÚVOD

Ekonomický obraz a vývoj národnej meny krajín pred zavedením eura, možno považovať za jedinečný odtlačok, ktorý so vstupom do eurozóny čiastočne zaniká. Na druhej strane je to však možnosť podieľať sa na činnosti celku, pôvod ktorého možno datovať do polovice minulého storočia.

Európska únia predstavuje medzinárodný útvar, ktorý je aj dnes relatívne častým predmetom diskusií odborníkov v danej oblasti. Zameriavajú sa predovšetkým na možný ďalší vývoj únie, ale nájdu sa aj takí, ktorí samotné založenie považujú za nešťastný vývoj udalostí. Špecifickosť EÚ sa skrýva predovšetkým v úrovni integrácie, existujúcej vo viacerých oblastiach, ktorú možno objektívne hodnotiť ako relatívne vysokú.

Danej oblasti sme sa rozhodli venovať primárne z dôvodu osobného záujmu rozšíriť si znalosti na túto tému. V čase prijatia eura na Slovensku nebola otázka integrácie spoločnej meny našou prioritou, a to z dôvodu nízkeho veku.

Cieľom tejto bakalárskej práce je vytvoriť prehľad očakávaných prínosov a negatív a porovnať s nimi neskorší reálny obraz slovenskej ekonomiky. Dôraz bude kladený predovšetkým na otázku či sa naplnili prognózované pozitívne aspekty, rovnako ako aj obavy a do akej miery.

Práca je rozdelená na teoretickú a praktickú časť. V teoretickej časti sa budeme venovať predovšetkým mapovaniu historického vývoja od počiatkov brettonwoodskeho systému v Európe až po obdobie začiatku 90. rokov. V kapitole bude tento prehľad rozdelený do samostatného historického obrazu Spoločenstva až po Delorovu správu, pričom postupným fázam vývoja a Maastrichtskej zmluve sa budeme venovať v ďalšej časti. Stručne bude opísaná aj organizačná štruktúra a činnosť Európskej centrálnej banky, ako aj jednotlivé kroky, ktoré viedli k vzniku tejto inštitúcie.

Praktická časť práce bude zachytávať obraz Slovenskej republiky, pričom bude rozdelená na tri samostatné kapitoly. Na začiatku sa budeme stručne venovať úrovni konvergencie v rámci slovenskej ekonomiky a jej schopnosti priblížiť sa referenčným hodnotám Maastrichtských kritérií. Ďalšia kapitola bude mapovať očakávania a obavy panujúce medzi slovenskou odbornou verejnosťou, ktoré mala so sebou nová mena priniesť. Na záver budú spracované reálne dopady spoločnej meny, pričom hodnotenie naplnenia prognóz bude uvedené samostatne po piatich rokoch používania eura a následne po desiatich rokoch.

1 HISTÓRIA A VÝVOJ EURÓPSKEJ MENOVEJ ÚNIE

Hospodárska a menová únia je výsledkom postupne sa vyvíjajúcich menších únií, uzavretých a znova rozviazaných zmlúv a nespočetného množstva jednaní. V súčasnosti predstavuje toto pomenovanie spoločenstvo európskych krajín, ktoré súhlasili s jednotnými ekonomickými a fiškálnymi pravidlami. Tvorí ho 27 štátov, z ktorých 19 prijalo jednotnú európsku menu. Niektoré krajiny majú v určitých oblastiach politiky únie prehlásený opt-out. Pozoruhodné je v tomto ohľade Dánsko, pre ktoré platí možnosť neúčasti v prípade rokovania o hospodárskej a menovej politike únie. Hlavným účelom HMÚ je vytváranie vhodného hospodárskeho prostredia, podpora medzinárodného obchodu a podpora zamestnanosti. (Schneinert & Rakić, 2020)

1.1 Zakladajúce spoločenstvá

Za prapôvodný základ by sa dala považovať úvaha Winstona Churchilla po druhej svetovej vojne, vytvoriť Spojené štáty európske pod vedením Francúzska a Nemecka, pričom kľúčovým bodom pre ďalšiu integráciu malo byť založenie rady Európy. Nápomocnými sa stali aj samotné USA, ktoré sa na čele s ministrom zahraničných vecí Georgom C. Marshallom aktívne podieľali prostredníctvom jeho plánu na pomoci a obnove povojnovej Európy. Okrem hmotnej pomoci, boli USA aj hlasnými podporovateľmi unifikácie štátov na európskom kontinente, pričom dúfali vo vznik nových trhových možností a ako bonus aj v oslabenie komunistického vplyvu v Európe. (Weidenfeld & Wessels, 1997)

V roku 1950 sa tomuto zámeru čiastočne priblížili niektoré krajiny, ktoré spolu po Schumanovej deklarácii začali uvažovať nad vytvorením Európskeho spoločenstva uhlia a ocele. Jednou z hlavných pohnútok pre toto spoločenstvo bol zámer zabrániť ďalšej vojne prostredníctvom priameho trhového prepojenia zbrojného priemyslu jednotlivých krajín. Prepojenie produkcie Nemecka a Francúzska by vytvorilo podmienky, ktoré sa so vzájomnou vojnou nezlučovali. O rok neskôr bolo toto spoločenstvo oficiálne ustanovené Parížskou zmluvou. „Zmluva o založení ESUO nadobudla účinnosť 23. júla 1952 a po prvýkrát jedna z ústredných oblastí politiky, do tej doby výlučne pre národný štát, prešla do rúk nadnárodnej organizácie“, riadenej prvým orgánom takéhoto druhu, tzv. vysokým úradom. Počas nasledujúcich rokov začalo byť jasné, že daný typ integrácie medzi štátmi

funguje a je potrebné ho rozšíriť na ďalšie sféry ekonomického fungovania. (Weidenfeld & Wessels, 1997, s. 7)

Postupným združovaním a podpisom tzv. Rímskych zmlúv vznikli v roku 1957 Európske hospodárske spoločenstvo a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu. Jednou z prvých ideí EHS bol spoločný agrárny trh a jednotné produkčné ceny. (Sarrazin, 2013) Tieto plány mali pomôcť odstrániť trhové bariéry medzi zúčastnenými krajinami, ale zachovať ich pre obchod s krajinami mimo spoločenstva. Postupné približovanie sa k daným cieľom narušil vtedajší francúzsky prezident Charles de Gaulle, ktorý nesúhlasil s rozsahom právomocí, ktoré umožňovalo členstvo Francúzska v EHS a taktiež s faktom, že európskej integrácii dopomáhajú zrovna Spojené štáty americké so Spojeným kráľovstvom. De Gaulle úmyselne hlasoval proti rôznym návrhom, aby tak sabotoval ich prijatie, nakoľko rada potrebovala jednohlasné schválenie.

Míľnikom pre následnú spoluprácu jednotlivých krajín sa stal tzv. Luxemburský kompromis, ktorý zahŕňal jednotné pravidlá pre agrikultúrny obchod s ovocím, zeleninou, cukrom a obilninami, rovnako ako aj povinnosť Rady opýtať sa jednotlivých krajín na ich názor v priebehu rokovania o nových návrhoch. Najdôležitejšou časťou prijatého kompromisu, na základe ktorého sa Francúzsko znova aktívne zapájalo do činnosti spoločenstva, sa bezpochyby stalo právo veta ktorejkoľvek z prísediacich krajín.

Jednou z prvých príležitostí, ktorá preverila relatívne novoprijaté upravujúce podmienky bolo prijatie Zmluvy o zlúčení, ktorá ustanovila názov Európske spoločenstvá, zastrešujúci ESUO, EHS a EURATOM, pričom došlo aj k zlúčeniu niektorých ich orgánov. Naďalej boli však dostatočne samostatné na to, aby fungovali väčšinou pod vlastnou administratívou. (Weil, 1967)

1.2 Pozícia menového systému z Breton Woods v Európe

Napodobenina zlatého štandardu a neskôr neudržateľnosť plávajúcich kurzov predstavovali dostatočne nepríjemnú skúsenosť na to, aby sa chceli štáty v povojnovom období podobnému vývoju vyvarovať. Presvedčili sa, že pre fungujúcu ekonomiku a želaný rast je potrebné vyhnúť sa extrémom v podobe absolútnej nevôle v pohybe zmenných kurzov a zároveň aj ničím neohraničenej autonómie, ktorá umožňovala primárne neustále devalvácie.

Vlády štátov, ktoré sa neskôr stali zakladajúcimi členmi OSN sa v roku 1944 v meste Bretton Woods dohodli na spoločnom povojnovom medzinárodnom menovom

systeme. Realizácia schválených princípov predstavovala tzv. pevné ale prispôsobiteľné kurzy, ktorých pevná časť bola priamo viazaná na hodnotu trójskej unce zlata voči doláru a zvyšné meny boli viazané zasa prepočtovým kurzom na dolár. Ich „technické prevedenie spočívalo v udržovaní fluktuálneho pásma s veľmi nízkym rozpätím $\pm 1\%$ od stanovenej parity voči doláru.“ (Dědek, 2008, s. 9-10) Okrem toho sa daná dohoda usilovala aj o čo najslobodnejší svetový obchod.

Americká mena predstavovala kotvu svetového monetárneho systému a spolu s britskou librou sa stali aj svetovou rezervnou menou. O nákupy cudzích mien sa starali centrálné banky každého štátu, ktoré zároveň vlastnú menu mohli predávať za vopred známe a garantované zmenné kurzy. Garanciou bezproblémového chodu uvedeného obchodu sa mal stať Medzinárodný menový fond, úlohou ktorého bolo zároveň aj zaistiť, aby sa jednotlivé centrálné banky neocitli v situácii, kde nebudú schopné prekonať nedostatok devízových prostriedkov. Do dnešného dňa je toto zadanie primárnym princípom fungovania MMF, ktorý bol za uplynuté desaťročia schopný zabezpečiť prepracovaný spôsob, ako prepojiť spôsob udeľovania úverov spolu so zavádzaním vhodných opatrení pre ekonomickú nápravu prípadnej upadajúcej ekonomiky. (Sarrazin, 2013)

Americký dolár bol v súlade s prijatou Brettonwoodskou dohodou krytý zlatom a tým pádom aj kedykoľvek vymeniteľný za zlato v pomere 1 unca zlata za 35 dolárov. Avšak ako píše Dědek, približne do roku 1958 bol tento systém pre Európsky trh v celku nevyužiteľný, nakoľko nespĺňal predpoklady pre svoje plnohodnotné fungovanie. Hlavný problém spočíval vo vtedajšej vzájomnej nezmeniteľnosti a fakte, že platobné bilancie jednotlivých štátov boli väčšinou upravované rôznymi bilaterálnymi dohodami.

K nefunkčnosti amerického systému na európskom trhu prispel aj „hlad po dolári“, ktorý by mal za následok nadhodnocovanie a následné výrazné devalvácie európskych mien, čo by v konečnom dôsledku viedlo k ťažkej nerovnováhe. (Dědek, 2008) (Weidenfeld & Wessels, 1997) Pre potreby európskych štátov vystupovala Európska platobná únia ako vhodnejšia alternatíva, avšak jej fungovanie bolo relatívne krátke a v roku 1958 boli jej aktivity prekonané Európskym menovým dohovorom.

1.3 Wernerov plán

Európske štáty vnímali projekt EPÚ ako úspešný a boli odhodlané napredovať v integrácii a ďalšej spolupráci. V roku 1969 sa konal summit v Haagu, na ktorom bol v rámci prehĺbenia integračných aktivít ES vymedzený nový cieľ v podobe hospodárskej

a menovej únie. Závěry zo stretnutia dostali za úlohu spracovať ministri financií do dvoch správ, pričom sa mali zamerať na preskúmanie možností hlbšej integrácie. Jednu zo skupín, poverených prieskumom, viedol luxemburský premiér Pierre Werner, ktorý predstavil viacfázový plán na najbližších 10 rokov. Jeho návrh predstavoval historický prvý pokus o zjednotenie európskych štátov v oblasti menovej politiky. „Konečným cieľom bolo dosiahnuť úplnú liberalizáciu pohybov kapitálu, úplnú konvertibilitu mien členských štátov a stanovenie nemeniteľných výmenných kurzov.“ (Schneinert & Rakić, 2020, s. 2) Bohužiaľ, tri predstavené fázy neboli nikdy plne vypracované, nakoľko zatiaľ čo prvá a tretia fáza boli známe, prostredná časť a to, ako sa k tretej fáze vôbec dostať, známe neboli. Súčasťou týchto fáz mali byť jednak rozsiahle rozpravy ohľadom koordinácie rozpočtov, ale aj zmeny v ekonomike, nasledujúce po fixácii výmenných kurzov. (Bagus, 2010)

Za nečakanú stopku pre tento ambiciózny projekt bol nepriamo zodpovedný vtedajší americký prezident Nixon, ktorý v dôsledku dlhodobého postupného úpadku brettowoodskeho systému zrušil konvertibilitu doláru a zlata. Kolapsu v roku 1971 predchádzali okrem iného aj neudržateľnosť pevného výmenného pomeru USD a zlata, nerovnomerná inflácia v rôznych častiach sveta, rozdielne tempo rozvoja krajín po 2. sv. vojne a klesajúca konkurencieschopnosť USA. ES sa v dôsledku tohto vývoja udalostí na krátky čas vrátilo k plávajúcim kurzom zahrnutým v Kingstonskom menovom systéme, ktorým sa po páde brettowoodskeho systému začali riadiť krajiny MMF.

Európska ekonomika bola po devalvácii francúzskeho franku, revalvácii nemeckej marky a konečnom páde brettowoodskeho systému oslabená. Bolo potrebné vytvoriť nový plán, ktorý by pomohol stabilizovať situáciu na trhu, aby bolo možné pokračovať v zjednocovaní záujmov členských krajín. Wernerov plán okrem iného zahŕňal aj tzv. menového hada (v origináli had v tuneli). Išlo o strategické ustanovenia, cieľom ktorých bolo koordinovať a udržiavať zmenne kurzy členských štátov stabilné, ale dostatočne flexibilné vo vzťahu k americkému doláru a zároveň vrátiť európskemu trhu jeho predošlú dynamiku. Hada predstavoval kontrolovaný mechanizmus fluktuácie mien a tunel úzke fluktučné pásmo dolára. Na upravenej verzii pôvodného plánu sa dohodli lídri štátov na summite v Paríži len rok po osvojení nového Kingstonského systému. Niektorí videli túto alternatívu ako priamu náhradu za Wernerov plán. Napriek prvotným zdanlivo pozitívnym ohlasom sa „hada“ stal ťažko udržateľným, nakoľko sa členské menové systémy neustále od plánu dištancovali a neskôr sa vracali zasa späť. (Gajdošová, 2019)

1.4 Kroky k jednotnej menovej únii

Na prvých krokoch k snahe obnoviť stabilný menový priestor sa dohodli štáty v roku 1978 na summite v Bruseli. Európska menová únia, vznik ktorej bol odsúhlasený na tomto stretnutí, mala nahradiť stratégiu „hada“, ale zachovať jej formu a niektoré pravidlá. Do prechodu a následnej práce na menovom mechanizme ERM I sa zapojili všetky členské štáty spolu so svojimi menami, okrem Spojeného kráľovstva. Centrálné zmenné kurzy boli založené na sadzbách odvodených od vzťahu štátnej meny voči novozavedenej európskej menovej jednotke (ECU), ktorá vychádzala z výpočtu váženého priemeru mien zúčastnených krajín. „Systém bilaterálnych kurzov bol vypočítaný na základe týchto centrálnych kurzov vyjadrených v ECU a fluktuácie mien nesmeli prekročiť hodnotu 2,25 % na každej strane bilaterálnych referenčných kurzov (okrem talianskej líry, pre ktorú sa povolilo rozpätie 6 %).“ (Schneinert & Rakić, 2020, s. 3)

V rámci obnovenej snahy o prehĺbenie vzťahov a spoluprácu medzi jednotlivými štátmi i ES ako celkom, boli znovuotvorené rokovania o jednotnom trhu. Program zahŕňajúci princípy a pravidlá bol prijatý v roku 1985. Po krátkom fungovaní bolo jasné, že nie je možné zahájiť kroky v tomto programe naplno, pokiaľ budú aj naďalej súčasťou prepočtu mien relatívne vysoké náklady, spojené s medzištátnymi transakciami a neisté kolísavé výmenné kurzy. Množstvo špecialistov v oblasti ekonómie považovalo z dlhodobého hľadiska „voľný pohyb kapitálu, stabilitu výmenných kurzov a nezávislé menové politiky“ za tzv. nemožný trojuholník. (EUR-Lex, 2011)

S daným problémom a jeho riešením mala pomôcť prvá rozsiahla kontrola a následná úprava pôvodných Rímskych zmlúv, pod ktorú sa v roku 1986 podpísali členovia ES. O rok neskôr, v dobe trvania mandátu Jacquesa Delorsa, vstúpila do platnosti vo forme Jednotného európskeho aktu. Hlavnou úlohou tejto medzinárodnej zmluvy bolo dosiahnuť do roku 1993 úplnú liberalizáciu trhu, vrátane voľného pohybu občanov, služieb a kapitálu, v prostredí s čo možno najmenej bariérami. ("Economic and Monetary Union (EMU)", n.d.)

1.5 Výskum HMÚ a Delorova správa

Krajiny Spoločenstva chápali, že Európska menová únia predstavuje nutný doplnok k vnútornému trhu, rovnako ako aj to, že je potrebné ustanoviť centrálnu inštitúciu, ktorá by zastávala vedúcu pozíciu v rámci európskej menovej politiky. Ako

jedným z možných kandidátov na spoločnú menu bola jednotka ECU, ktorá bola v tom čase používaná pre značné množstvo medzinárodných peňažných operácií.

Prekážkou pre ďalšie kroky spolupráce sa zdalo byť Nemecko, nakoľko predošlé návrhy hlbšej integrácie sa vždy stretli s odmietavým postojom zástupcov tejto krajiny. Ústretovosť k jednotnej mene prejavilo až po niekoľkých memorandách viacerých ministrov financií a ministrov zahraničia, primárne z Francúzska a Talianska. Prispôbili vlastné plány a taktiky peňažnej politiky, aby sa mohli pripojiť k spoločnej mene. Podmienkou pre ich podporu bolo vypracovanie základných obrysov menovej politiky tak, aby odrážali a boli v súlade s nemeckými hodnotami. V rámci Spoločenstva mala osobitú postavenie okrem Nemecka aj Veľká Británia, na čele s Margaret Thatcherovou, ktorá nemala pochopenie pre nadšenie z hlbšej integrácie a voči nastupujúcemu trendu zaujala jednoznačnú pozíciu. (Dědek, 2008)

Na konferencii v Hannoveri v roku 1988 bolo prijaté rozhodnutie o vymenovaní pracovnej skupiny, úlohou ktorej bolo fungovať ako výbor pre výskum a nájsť spôsoby ako zlepšiť koordináciu hospodárskej politiky. Vedením skupiny bol poverený vtedajší prezident Európskej komisie Jacques Delors, ktorý spolu s dvanástimi guvernermi členských centrálnych bánk a inými prizvanými expertmi, v roku 1989 predložil Správu o hospodárskej a menovej únii v Európskom spoločenstve, ktorá sa neskôr stala známa ako Delorova správa. Po 10 mesačnej práci predstavil výbor trojfázový postup hlbšej integrácie, výsledkom ktorej mala byť HMÚ, rovnako ako aj návrh novej nezávislej inštitúcie, zodpovednej za menovú politiku Spoločenstva. Dôraz bol kladený na návrh opatrení, ktoré mali zaručiť posilnenie efektivity a konkurencieschopnosti vnútorného trhu Spoločenstva. V porovnaní s Wernerovou správou, vypracovala Delorova skupina zdržanlivejší dokument, pričom najdiskutovanejšou časťou sa stala centralizácia fiškálnych právomocí v podobe Európskej centrálnej banky, s ktorými bolo spojená aj limitovanie deficitu národných rozpočtov. Daný dokument sa neskôr stal základnou predlohou pre tvorbu Maastrichtskej zmluvy. (Sear, 1999)

2 ZMLUVA O EURÓPSKEJ ÚNII

Z pôvodnej Delorsovej správy nebolo úplne zrejmé, ako dlho by mali jednotlivé navrhované fázy trvať, kedy a za akých podmienok by ich bolo najvhodnejšie spustiť, aby priniesli čo najväčší možný úžitok. Po Madridskej konferencii, na ktorej bola správa definitívne schválená, prebehlo množstvo summitov Európskej rady, na ktorých sa vytyčovali orientačné, ale i presné časové rozmedzia a dátumy. Na základe pôvodných myšlienok pri zakladaní Spoločenstva, ktoré boli bezpochyby spájané so zachovaním mieru na kontinente, sa mala spoločná mena stať prostriedkom „ako na započatej ceste, na konci ktorej sú Spojené štáty európske, uraziť veľký kus hneď na začiatku a sťažiť alebo dokonca znemožniť otočku.“ (Sarrazin, 2013, s. 61)

V roku 1989 sa v Štrasburgu konalo stretnutie členov Európskeho spoločenstva, na ktorom prítomní prijali rozhodnutie o zvolaní dodatočnej konferencie „s cieľom vypracovať zmeny a doplnenia zmluvy pre konečné etapy hospodárskej a menovej únie.“ ("História Európskej únie - 1989", n.d.)

2.1 Tri fázy Hospodárskej menovej únie

Do odštartovania prvého štádia, začiatok ktorého bol stanovený na 1. júla 1990, bolo potrebné legislatívne upraviť všetky zmluvy a dohody, ktorých sa jednotlivé kroky v rámci nasledujúcich štádií, budú týkať. Primárnou úlohou bolo dokončiť liberalizáciu trhu pre všetky oblasti, ktoré navrhovala Delorsova správa, a na ktorej sa pracovalo do započatia tohto štádia. Predovšetkým išlo o zjednodušenie a bezbariérový pohyb kapitálu. Dôležitú rolu v rámci fiškálnej a menovej spolupráce medzi členmi zastával Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov EHS, pričom tento orgán možno považovať za predchodcu neskorších menových inštitúcií. Rovnako dôležitou súčasťou plánu prvého štádia bolo prehĺbenie spolupráce medzi centrálnymi bankami štátov. (Lastra & Louis, 2013)

Na druhú etapu sa pozeralo s nadhľadom, pretože mala slúžiť ako prechodné štádium. Charakterizovala ho ambícia zabezpečiť širokú konvergenciu hospodárskych a menových politík členských štátov, rovnako ako aj ustanovenia nadnárodných dohliadajúcich organizácií. Za začiatok tohto štádia sa považuje 1. január 1994, kedy bol oficiálne založený a predstavený Európsky menový inštitút. Hlavnou náplňou jeho činnosti bolo posilnenie kooperácie medzi centrálnymi bankami členských štátov

a pripraviť vhodné podmienky a priaznivé prostredie pre ustanovenie Európskeho systému centrálnych bánk. Na druhej strane sa táto inštitúcia, ani len okrajovo, nezaoberala priamym vykonávaním monetárnej politiky v Európe, rovnako ako do jej kompetencií a úloh nespadal ani dohľad nad fungovaním medzinárodných devízových intervencií. Napriek kombinácii presného prehľadu povinností a ohraničenia právomocí bolo k EMI pristupované ako k dočasnému riešeniu, pričom sa očakávalo, že v budúcnosti budú dané činnosti zastrešené iným orgánom, priamo zodpovedným za monetárnu politiku Európy. V rámci tohto predpokladu sa mala EMI postarať o všetky potrebné prípravné práce. (Bunyaratavej, 2004)

V roku 1995 predstavila Európska rada meno a značku pre novú menu - euro, ktorej bol oficiálne priradený menový kód 21. apríla 1997 Medzinárodnou organizáciou pre štandardizáciu (ISO 4217). (Sear, 1999) Následne o rok neskôr, predstavil a odovzdal EMI správu, na základe ktorej bolo vyhotovené oficiálne Uznesenie Európskej rady z roku 1997, pojednávajúce o Zásadách a základoch nového mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Menový inštitút taktiež predložil sériu návrhov bankoviek a mincí, ktorých zámer bol používať ich v bežnom občianskom živote a hotovostnom peňažnom obehu.

Postupne prijímané dokumenty viedli na konferencii v Madride v roku 1998 k situácii, v ktorej mohlo vďaka splneniu konvergenčných podmienok, ohlásiť pripravenosť k implementácii spoločnej meny k 1. januáru 1999, jedenásť zo štrnástich vtedajších členských štátov. Politické špičky štátov, ktoré spĺňali kritéria, sa ešte v roku 1998 dohodli na ustanovení ECB, a to konkrétne vymenovaním výkonnej rady na čele s jej prvým prezidentom Willemom Duisenbergom. Nakoľko bol zámer existencie tohto alebo obdobného orgánu zrejmy už pri zakladaní EMI, dá sa táto inštitúcia považovať za novú výlučne po stránke administratívnej a legislatívnej formálnosti. Spoločne s ECB a jednotlivými centrálnymi bankami členských štátov bol vytvorený Eurosystem, ktorý je nevyhnutný pre transparentnú identifikáciu jednotnej menovej politiky v nasledujúcom štádiu.

Tretie štádium výstavby HMÚ je datované od 1. januára 1999 do 1. januára 2002. Hlavným bodom, ktorým sa daná časť plánu na výstavbu únie vyznačovala, je zapracovanie neodvolateľne zafixovaných výmenných kurzov. Tie mali byť ustanovené 31. decembra 1998 pre všetky zúčastnené meny, ktorých hodnoty sú priložené v tabuľke nižšie. Prípravy jednotlivých národných ekonomík na prechod na spoločnú menu trval v dobe prijatia fixných kurzov už určitú dobu. Rokom 1999 sa euro stalo jediným

prostriedkom pre bezhotovostné peňažné toky a styky na úrovni bánk, finančných trhov a medzi podnikmi a podnikateľmi. Išlo o zámer poskytnúť euru príležitosť preniknúť na trhy veľkého bankovníctva ešte pred jeho obecnnejším uplatnením vo všetkých oblastiach ekonomiky. Na novú menu mali byť prepočítané a v správny čas výlučne v nej vyplácané štátne a verejné dlhopisy pred dobou splatnosti, pôvodne denominované v národnej mene. Medzi širokú verejnosť, primárne k bežnej populácii, sa nová európska mena dostala v podobe fyzických bankoviek a mincí 1. januára 2002. V tejto časti asistovala do veľkej miery formálne novovytvorená ECB, a to hlavne pri plynulom prechode na novú menu. Rovnako prebrala aj zodpovednosť a celkové vedenie nad európskou monetárnou politikou, pričom odbremenila centrálné banky jednotlivých členských štátov a vytvárala rámec spolu so systémom nevyhnutným pre zavedenie tejto politiky. ("Determination of the euro conversion rates", n.d.) (Sear, 1999)

Tabuľka č. 1. : Prehľad neodvolateľných fixných výmenných kurzov národných mien voči euru

Krajina	Kurz	Národná mena
Rakúsko	13,7603 ATS	Rakúsky šiling
Belgicko	40,3399 BEF	Belgický frank
Nemecko	1,95583 DEM	Nemecká marka
Fínsko	5,94573 FIM	Fínska marka
Francúzsko	6,55957 FRF	Francúzsky frank
Írsko	0,787564 IEP	Írska libra
Taliansko	1936,27 ITL	Talianska líra
Luxembursko	40,3399 LUF	Luxemburský frank
Holandsko	2,20371 NLG	Holandský gulden
Portugalsko	200,482 PTE	Portugalské escudo
Španielsko	166,386 ESP	Španielska peseta

Zdroj: ECB

Počas Madridskej schôdze v roku 1995 na najvyššej úrovni, boli predstavené tri samostatné fázy v rámci tretej etapy, v ktorých boli prostredníctvom detailne popísaných návrhov informovaní účastníci o jednotlivých krokoch. Bolo tvrdené, že dané časti sú nutné pre dovŕšenie prechodu k európskej hospodárskej a menovej únii skrz spoločnú

menu, ak má byť dosiahnutá do konca roka 2002. Tieto fázy sa do určitej miery prekrývajú s tzv. základnými etapami prechodu na HMÚ.

Administratívne najzaťaženejšou sa stala fáza A, zahŕňajúca obdobie od začiatku po koniec roka 1998. Jej primárnou náplňou bolo ustanovenie krajín, schopných konvergencie, pričom výsledná správa je vypracovaná EMI v spolupráci s Európskou komisiou a odovzdaná na posúdenie finančnému výboru ECOFIN. Taktiež boli ujasňované legislatívne postupy a prijaté ich následné úpravy, týkajúce sa predovšetkým Európskej centrálnej banky a jej rady guvernérov. Jednotlivé štáty boli povinné zabezpečiť zhodu národnej legislatívy s Maastrichtskou zmluvou.

Fáza B začína zhodne s treťou základnou etapou. 1. januára 1999 bol do praxe okrem eura pre bezhotovostný styk zavedený aj princíp tzv. „právne vymáhateľnej rovnosti“, zaručujúci vzájomnú zameniteľnosť národných mien a spoločnej európskej meny. Okrem ustanovenia zásad pre spoluprácu jednotlivých vlád a centrálnych bánk členských štátov s ECB, je pre druhú fázu príznačné predstavenie systému TARGET, ktorý slúžil na okamžitú realizáciu a zúčtovanie zahraničných platieb. Bol nevyhnutný pre uskutočňovanie peňažných operácií aj s nečlenskými štátmi Eurosystemu.

Pre finálnu C fázu prechodu, prebiehajúcu v roku 2002 do 1. júna, je charakteristické predovšetkým zavedenie eura v podobe mincí a bankoviek, za predpokladu paralelnej cirkulácie novozavedenej meny s menou starou v priebehu šiestich mesiacov, pričom je a aj naďalej bude možné vymeniť si menu na pobočkách národných centrálnych bánk. Vyššie uvedený dátum je zároveň aj hranica pre finalizáciu prechodu všetkých ekonomických sektorov na spoločnú menu.“ (Czesaný, 1998)

2.2 Maastrichtská zmluva

Vo februári 1992 bola v Maastrichte podpísaná zmluva vytyčujúca kritéria, ktoré bolo nutné splniť do roku 1999, v prípade že krajina chcela prijať jednotnú menu. Jedná sa o ekonomický obraz hospodárskej politiky, dokazujúci pokročilú schopnosť konvergencie a stabilitu na úrovni makroekonómie. V tejto najkomplexnejšej reforme pôvodných Rímskych zmlúv z roku 1957, bol predstavený prehľadný časový rámec postupu k hlbšej integrácii. Okrem pomenovania po mieste podpisu a prijatia, je tiež známa ako Zmluva o Európskej únii, čo je aj jej oficiálne pomenovanie. Konvergenčné kritéria ako pevne dané podmienky slúžili zároveň aj ako ukazovateľ, či je štát ekonomicky pripravený na prechod na európsku menu. Nesplnenie týchto kritérií by pre

uchádzajúcu sa krajinu znamenalo, že nemohli postúpiť do plánovaného tretieho štádia. Okrem politickej motivácie a ukazovateľa ekonomickej spôsobilosti vstupu do nadnárodného menového celku, poskytuje zmluva aj kompromis medzi pôvodne želaným prívlečmi dlhým prechodným obdobím a zdanlivo nezvratným definitívnym vstupom do HMÚ. Súčasťou zmluvy sú tieto podmienky:

- Cenová stabilita
 - za dosiahnutie tohto bodu je považovaný stav, kedy inflácia danej krajiny po dobu 12 mesiacov nepresiahla priemernú inflačnú hladinu troch najlepšie hodnotených členských krajín v danej oblasti o viac než maximálne 1,5 %
- Udržateľná finančná pozícia štátu
 - pre splnenie tejto podmienky musí mať kandidátska krajina deficit štátneho rozpočtu na hodnote maximálne o 3 % vyššej než je HDP danej krajiny
 - celkový štátny verejný dlh nesmie presahovať hodnotu HDP o viac než 60 %
- Konvergencia úrokových sadzieb
 - k splneniu kritéria je potrebné udržiavať nominálne hodnoty úrokových sadzieb na úrovni nie vyššej než 2 % v porovnaní s maximálne tromi členskými štátmi, ktoré majú najnižšie hodnoty inflácie
- Stabilita výmenného kurzu
 - národná mena členského štátu, uchádzajúceho sa o miesto v únii, musí vykazovať stabilný kurz v rámci európskeho menového systému najmenej dva roky do jeho predpokladaného vstupu do únie a záverečného vyhodnotenia konvergenčného procesu
 - zároveň nesmie ani raz počas trvania skúmaného obdobia umelo devalvovať vlastnú menu voči mene iného členského štátu z vlastnej iniciatívy

Pri podmienke pojednávajúcej o finančnej pozícii štátu a jeho dlhoch bola udelená čiastočná výnimka pre jej vyhovenie. Kritérium môže byť považované za splnené aj v prípade, že hodnota verejného dlhu je vnímaná ako mimoriadny jav a má klesajúcu tendenciu, pričom sa k hranici 60 % rýchlo a stabilne približuje. Európska rada má aj napriek existencii výnimky právo neuplatniť ju. Nie úplne definitívnym je aj podmienka upravujúca úrokové sadzby, nakoľko sa v roku 1993 rozptyl EMS zväčšil, čo viedlo k mnohým debatám ohľadom adekvátnosti tohto kritéria. (Weidenfeld & Wessels, 1997) (Dědek, 2008)

Okrem konvergenčných kritérií Maastrichtská zmluva tiež zavádza a vysvetľuje pojem *Európska únia*. Predstavuje ho ako zložený systém, pozostávajúci z tzv. troch pilierov, a to Európske spoločenstvo, spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a rozšírená spolupráca v sektore spravodlivosti a zahraničných vecí. Zatiaľ čo ES v tomto prípade nezahŕňa len samotný orgán, ale pokrýva týmto pomenovaním taktiež inštitúcie, pri ktorých sa predpokladá, že budú zastávať nadnárodnú rolu, druhý a tretí pilier naďalej ostávajú riadené prostredníctvom medzivládnej spolupráce. V súvislosti s pilierovým systémom je po prvýkrát použitý výraz *Európska charta*, ktorý adresuje pôvodné Rímske zmluvy, spolu s ich úpravami zakotvenými v Jednotnom európskom akte a Maastrichtskej zmluve. (Padoa-Schioppa, 2004)

Celkový konsenzus ale nepriniesol všeobecnú spokojnosť, nakoľko niektorí ekonómi a odborníci z oblasti práva neboli so zmluvou v plnej miere stotožnení. Podobne ako pri Delorsovej správe, aj tu vystupovalo ako potencionálny problém Nemecko. Po páde Berlínskeho múru a následnom zjednotení neprešiel totižto základný zákon štátu žiadnymi úpravami ani doplneniami. Právnicki v súvislosti s neaktuálnou verziou ústavy poukázali na fakt, že na to, aby mohla fungovať monetárna únia v plnom rozsahu, je najskôr potrebné uzatvoriť jej politický ekvivalent, ktorý bohužiaľ nemecká ústava nepoznala. Spornou sa ukázala byť aj formulácia, že Nemecko sa môže podieľať na spolupráci len v únii so stabilnou menou, ktorou v tom čase euro ešte nebolo. V roku 1992 bola nemecká ústava po prvý raz revidovaná a doplnená o časť venovanú členstvu v únii s odkazom na Maastrichtskú zmluvu. (Albi & Bardutzky, 2019)

Napriek ťažkostiam podobným tým v Nemecku sa De Grauwe (2003) vyjadruje na adresu štartu spoločnej meny, ako na mimoriadne úspešný a podotýka, že je to podmienené rýchlosťou niekoľkých týždňov, počas ktorých bolo euro plne implementované do každodenných transakcií a peňažných operácií.

2.2.1 Európska centrálna banka

Nielenže sa javilo vymenovanie guvernérkej rady ECB len ako formalita, ale právomoci a povinnosti, upravujúce chod tejto inštitúcie, ktorá ešte len mala vzniknúť boli ukotvené v zmluve o EMI. To sa udialo z dôvodu, že vznik obdobného orgánu, ktorý by EMI nahradil všetci očakávali už pri jej vzniku.

Za zmienku stoja predovšetkým tri základné postoje, na ktorých je prostredníctvom Maastrichtskej zmluvy vybudovaná charta, upravujúca vzťah medzi

jednotnou európskou menou a centrálnymi bankami členských štátov únie. Ide predovšetkým o ústavný charakter listiny, ďalej o označenie cenovej stability tovarov na trhoch medzi krajinami za primárny cieľ menovej politiky ako takej a garanciu samostatnosti centrálnych bánk v plnom rozsahu.

Preberá a predstavuje aj štyri primárne princípy nezávislosti, ku ktorým sa zaväzuje:

- Inštitucionálna nezávislosť
- Operačná nezávislosť
- Personálna nezávislosť
- Finančná nezávislosť (Czesaný, 1998)

V rámci výstavby organizácie môžeme hovoriť o plne federatívnej štruktúre, ktorá bola spolu s kolektívnym prístupom k rozhodovaniu vnímaná ako veľmi progresívny orgán. Bolo jasne vymedzené, že sa nejedná o konkurenciu centrálnych bánk jednotlivých štátov, ale zároveň to nie je paralelne fungujúca banka, ktorá by sa nachádzala v rámci rozdelenia na rovnakej úrovni. Zo zmluvy vyplývalo, že pôjde o vedúci orgán prepracovaného systému, založeného na kooperácii jeho členov.

Zároveň dostala ECB za úlohu byť aj poradným orgánom v prípadoch, kedy štáty manipulujú s legislatívou v oblasti ekonomiky a fiškálnej politiky. Jej pozícia je taktiež dohliadnuť na celý proces od návrhu k prijatiu, aby nové alebo pozmeňujúce prvky zákonov boli v súlade so záujmami únie. Obdobná úloha pripadla aj samotnému ESCB, ktorý má pomocou centrálnych bánk jednotlivých štátov dozerať na obecnú mienku, pričom dané aktivity sú úzko späté so zabezpečením spoľahlivosti meny a udržiavaním rešpektu medzi medzinárodnými inštitúciami. Vhodné podmienky pre fungovanie tejto činnosti sú dosahované prostredníctvom spolupráce, účasti na nadnárodných fórach v oblasti monetárnej a fiškálnej politiky a umiernenou exekutívou regulačných právomocí. (Padoa-Schioppa, 2004)

3 STANOVENIE VÝSKUMNÝCH OTÁZOK

Ako je už na základe predloženej teoretickej časti práce zrejmé, v nasledujúcich kapitolách by sme sa v súlade s celkovým cieľom práce chceli zamerať na zmapovanie očakávaných prínosov a negatív prijatia spoločnej meny, s bližším pohľadom na Slovenskú republiku.

Za pomoci relevantných zdrojov a metodiky, ponúkneme prehľadný prierez obdobím od prijatia eura až po rok 2019. Naším hlavným zámerom v praktickej časti, bude zodpovedať stanovené výskumné otázky:

1. Aké skutočné prínosy a negatíva prijatia spoločnej meny na Slovensku, uvádzali autori vybraných odborných textov vo vzťahu k obdobiu 2009 - 2019?
2. Do akej miery korešponduje hodnotenie prijatia spoločnej meny na Slovensku vybranými autormi s teoretickými prínosmi a negatívami uvádzanými v odbornej literatúre?

Pre poskytnutie čo najdôkladnejších odpovedí sme sa rozhodli postupovať metodikou literárnej rešerše. Na rozdiel od teoretickej časti, v ktorej sme sa pridržali predovšetkým knižných zdrojov, počas práce na nasledujúcich kapitolách budeme čerpať prevažne zo zdrojov elektronických.

Jadro vyhladanej literatúry tvoria analýzy od bankových analytikov, výročné správy Národnej banky Slovenska, publicistické príspevky v periodikách či občasníkoch a v neposlednom rade aj podobne zamerané diplomové práce. Aby sme sa k týmto dokumentom dostali, budeme používať vhodné vyhľadávacie príkazy a kľúčové slová *prijatie eura, Slovensko v EÚ, aspekty prijatia, spoločná/jednotná mena, euro adoption, the effects of euro, single currency*.

Pracovať budeme v rámci literárnych brán ProQuest a Google Scholar. V prípade ekonomických publicistických príspevkov chceme využiť archív portálu CEEOL, ktorý slúži ako úložisko plnotextových dokumentov v danej oblasti, publikovaných v strednej a východnej Európe.

Počas zhromažďovania literárnych zdrojov sa budeme podrobnejšie venovať Maastrichtským kritériám a ich plneniu v rámci slovenskej ekonomiky a zároveň aj harmonogramu príprav na prijatie spoločnej meny.

Z nášho zámeru vyplýva nutnosť časového ohraničenia publikácie zdrojov pre dané kapitoly a to nasledovne:

- 2001 - 2004 : Prípravy na euro
- 2005 - 2009 : Prognózy prínosov a negatív spoločnej meny
- 2009 - 2014 : Hodnotenie prognóz po piatich rokoch užívania eura
- 2014 - 2019 : Hodnotenie prognóz po desiatich rokoch užívania eura

4 PRÍPAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

4.1 Analýza schopnosti Slovenska splniť Maastrichtské kritériá - obdobie pred vstupom do Európskej únie

Na možnosť Slovenska získať a následne si udržať miesto v Európskej únii, bolo všeobecne vzhliadané ako na jedinečnú príležitosť. Už v roku 2000 prevládal názor, že postkomunistickému Slovenku orientácia na západoeurópsky a stredoeurópsky trh len prospeje. V tom čase bola EÚ po stránke ekonomickej sily objektívne hodnotená ako konkurencieschopná na medzinárodnom trhu vo vzťahu k USA a Japonsku. Dôležité však bolo, túto pozíciu udržať. Postavenie Únie sa pritom odvíjalo od schopnosti efektívne aktualizovať zastaralé dohody, vypracované pre pôvodné Spoločenstvo s výrazne menším počtom členov, než bol prognózovaný do roku 2003. K primárnym oblastiam, ktoré si vyžadovali vylepšenie, aby bola zachovaná silná pozícia tohto nadnárodného celku, bezpochyby patrila inštitucionálna a infraštruktúrna reforma a to, ako bude Únia schopná pripraviť sa v rámci týchto zmien na nábor nových členov. Od celkového vývoja ďalej závisela otázka, či bude EÚ schopná udržať si svoje postavenie v rámci svetového hospodárstva. (Iša, 2000)

Vstup do eurozóny by sa nezaobišiel bez fixácie centrálnej parity krajiny, spolu s ktorou by bola Národná banka Slovenska plnohodnotným členom Eurosystemu. V rámci príslušnosti k systému by bola schopná podieľať sa na rozhodovacích procesoch ECB. Okrem spomenutej právomoci NBS by sa zjednodušil aj dosah Slovenska na jednotný trh, pričom prístupom ku koordinácii hospodárskej politiky väčšieho celku by bolo viazané vyvíjať snahu o dodržiavanie a upevňovanie konvergenčného programu, z práce na ktorom bude vyvodená hodnotiacia správa. Úlohou hodnotenia je poskytnúť materiál pre posúdenie pripravenosti krajiny na vstup do EMÚ. Prognózu schopnosti tejto krajiny splniť Maastrichtské kritériá a uchádzať sa o miesto v nadnárodnom celku bola spracovaná Jánom Išom, o ktorého príspevok z roku 2002 sa primárne opierame ďalej v kapitole.

Skúmané obdobie na posúdenie stavu referenčných hodnôt Maastrichtských kritérií v o vstup uchádzajúcej sa krajine predstavuje spravidla dva roky pred jej avizovaným pripojením sa. Napriek tomu existujú dve názorové skupiny, odlišujúce sa

primárne v pohľade na vhodnosť a výhodnosť časového obdobia na zavedenie eura v danej krajine.

Optimálna stratégia konvergenzie je obhajovaná silnými argumentami na oboch stranách. S odvolaním sa na Dědka, spomína Iša v krátkosti ako prvú tzv. rýchlu stratégiu, ktorá je vhodnejšia pre krajiny, ťažiacie z prínosov výrazne prevyšujúcich náklady na zmenu. Náklonnosť voči tomuto postupu vyjadrovali predovšetkým krajiny relatívne novovzniknutej V4, ktoré nachádzali zásadnú výhodu v zatraktívnení krajiny pre zahraničných investorov, čím by sa posilnil prílev financií do ekonomiky. Nezanedbateľným atribútom sa pri rozhodovaní o rýchlom postupe nepochybne stala aj hrozba možnej zraniteľnosti zmenného kurzu a riziko nástupu finančnej krízy, ak by táto stratégia nebola implementovaná.

Na druhej strane stojí plán uprednostňujúci pomalší prístup a hodnotenie priebežných výsledkov počas dlhšieho časového úseku. Daný prístup poukazuje na možné nebezpečenstvo v podobe neúčelne vysokých adaptačných nákladov či prípadné spomalenie reálnej konvergenzie, ktoré so sebou nesie rýchlosť prijatia novej meny. V konečnom dôsledku túto stratégiu neodporúčala ani samotná Európska komisia, ktorá svoj postoj ukotvila v stanovisku o pokroku kandidátskych krajín. Rázne v ňom varuje pred snahou čo najrýchlejšie implementovať nové postupy na úkor zavedených ekonomických a politických postupov. Na margo stanoviska EK vyjadril súhlasnú reakciu aj Solbes, obávajúci sa o „možné narušenie ekonomickej rovnováhy, v dôsledku reštriktívnej menovej a fiškálnej politiky.“ (Iša, 2002, s. 900)

V rámci prognózy reakcie a chovania slovenskej ekonomiky, predpovedal Iša najväčší problém v rámci konvergenzie Slovenska v oblasti inflácie. Ako je zrejmé z tabuľky, naproti hodnotám obdobia medzi rokmi 1997 a 1998, kedy mala hodnota inflácie stúpavú tendenciu, v rokoch 2001 a 2002 ju charakterizoval skôr klesavý trend, čím sa zmenšoval rozdiel voči referenčným hodnotám Maastrichtskej zmluvy.

Tabuľka č. 2: Rast spotrebiteľských cien v rokoch 1993-2001

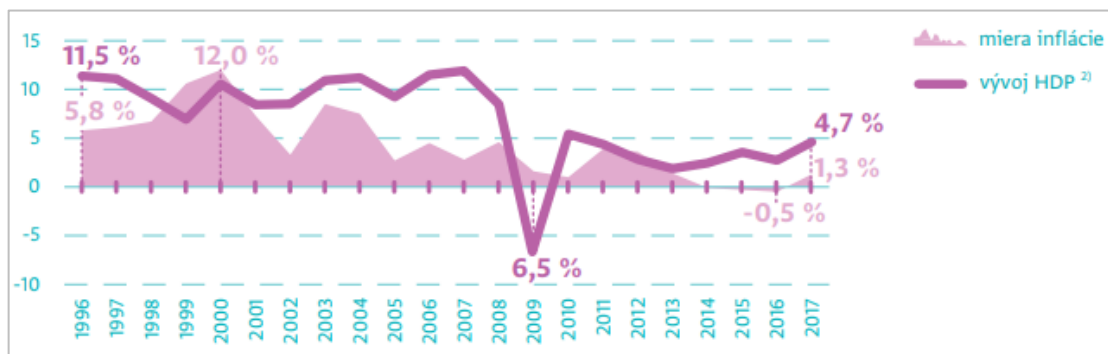
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Slovensko	23,2	13,4	9,9	5,8	6,1	6,7	10,6	12,0	7,1	3,1
Ref. hodn.	3,1	3,1	2,7	2,5	2,7	2,2	2,1	2,8	2,5	2,2
EÚ Rozdiel	20,1	10,3	7,2	3,3	3,4	4,5	8,5	9,2	4,6	0,9

Zdroj: Iša, J. (2002). Slovensko na ceste do Európskej menovej únie

Iša (2002) taktiež vyslovil domnienku, že hodnota inflácie a trend krivky bude mať striedavý charakter. V rokoch 2003 a 2004 by mala stúpať do výšky 8 - 10 %, pričom v najbližšom nasledujúcom období by sa mala znova ustáliť na nižších hodnotách, a to konkrétne na 4 - 6 %, čím by sa znova priblížila štandardu členských krajín. Podotýka, že pri týmto vývoji nemôžeme hľadať vinníka v podobe činnosti a angažovanosti NBS, nakoľko jej úloha spočíva v regulácii jadrovej inflácie a nemá priamy vplyv na vývoj regulovaných cien či na nepriame dane.

Na základe dnešných dát vieme posúdiť, že prognózy pre obdobie rokov 2003 - 2006 predpovedali správne - sprvu stúpavý a následne klesavý trend. Ako je vidieť z priloženého grafu, v rámci hodnôt nebola predpoveď úplne presná.

Graf č.1 : Vývoj HDP v b.c. (medziročná zmena v %), miera inflácie

Zdroj: ŠÚ SR

Poznámka: údaje za roky 2015 a 2016 nie sú úplne definitívne; rok 2017 je štvrtročným odhadom (súhrn štvrtrokov za rok).

V súvislosti s želaným umierneným vývojom inflácie a v záujme priblížiť sa čo najviac referenčným hodnotám pre konvergenciu, by podľa jeho slov mala vláda v spolupráci s NBS venovať všetku pozornosť potrebe nominálnej konvergenencie, v ktorej spočíva priblíženie cenovej a mzdovej hladiny danej krajiny k hodnotám EÚ. Taktiež by sa mali vyvarovať odkladaniu deregulácie administratívnych cien a napredovaniu v reštriktívnej menovej politike, ktorá môže spôsobiť spomalenie celkového ekonomického rastu.

Plnenie predpísaných kritérií v oblasti fiškálnej politiky sprevádzali problémy pred ich vstupom do EÚ vo viacerých krajinách a predpokladalo sa, že v prípade snahy vyhovieť hodnotám, upravujúcim podiel deficitu štátneho rozpočtu voči HDP, sa nevyhnú ani Slovensku. Kľúčovým pre splnenie hodnôt bol výber hodnotiacej metódy, na základe ktorej boli vypracované podklady ohľadom stupňa konvergenencie. Dovedajšia

ekonomika je vnímaná ako impulzívna. Príležitostný charakter príjmov a výdajov je zrejmy hlavne z rozpočtovej činnosti, ktorej primárnou náplňou boli privatizačné obchody, vyplácanie privatizačných dlhopisov a vynaloženie nákladov na reštrukturalizáciu postkomunistického priemyslu a bankového systému. Primárne z dôvodu tejto činnosti bolo problematické zvoliť správny matematický prístup. Nominálne hodnoty, ku ktorým bolo možné dospieť po použití rôznych metód sa nemuseli nutne zhodovať v plnom rozsahu, aj keď ich celkový ráz ostal napriek číselným rozdielom zachovaný a stúpajúci či klesajúci trend z nich bol jasne čitateľný.

Najsľubnejšou sa javila oblasť stability výmenného kurzu, ktorá dlhodobo vykazovala pomerne stabilné výsledky. V roku 1998 sa prechádzalo z klasického fixného kurzu k plávajúcemu, pričom už za krátky čas bolo zrejmé, že slovenskej korune tento krok prospel. Napriek pôvodnému umelému udržiavaniu stability, sa približne od polovice roka 2000 vzťah SKK/EUR samostatne držal v stanovenom pásme $\pm 15\%$ a vyvíjal sa v celku pozitívne. Iša sa nazdáva, že toto kritérium je možné považovať za splniteľné. (Iša, 2002)

4.2 Postup Slovenska v období rokov 2001 - 2004

Slovensko vyjadrilo pevný záujem o vstup do Únie v roku 2001, kedy prijalo úpravu ústavy v podobe tzv. Európskeho dodatku a ukotvilo tak svoje plány do základného zákona štátu, no zatiaľ len na svojej vlastnej pôde. Napriek tomu, že zmena ústavy nie je povinná, k tomuto postupu malo tendenciu prikloniť sa viacero štátov.

Na základe výročných správ o stave ekonomiky za obdobie od prijatia dodatku k ústave do roku 2003, uznala NBS spolu s vládou SR za vhodné, iniciovať kroky pre vstup do eurozóny. V tomto roku prebehol okrem referenda, pojednávajúcom o záujme obyvateľstva vstúpiť do EÚ, aj podpis prístupovej zmluvy Slovenska k Únii, na základe ktorej bol predpoklad pripojenia sa do eurozóny stanovený na rok 2008. Najmä kvôli následnému vývoju reálnej a nominálnej konvergenie bolo zrejmé, že tento pôvodný predpoklad po ekonomickej stránke je jasne nereálny. Úspešné referendum, ktoré potvrdilo záujem verejnosti o vstup do nadnárodného celku, poslúžilo ako impulz pre ďalšie ekonomické a hospodárske analýzy.

V tom istom roku avizovali NBS spolu s ministrom financií zahájenie príprav plánu pod názvom *Stratégia prijatia eura*, ktorý spočíval predovšetkým z rozsiahlej a podrobnej Analýze hospodárskeho a menového vývoja Slovenskej republiky z pohľadu

integrácie do EMÚ. V jadre tejto správy boli predstavené možné vyhliadky a zároveň nutnosť vyvinúť úsilie o upevnenie ekonomickej integrácie spolu so zavedením nezávislej monetárnej politiky v rámci makroekonomického prostredia. Analýza tiež preukázala, že prijatie eura by znamenalo pre slovenskú ekonomiku jednoznačné benefity a Slovensko má ambíciu prijať spoločnú menu ihneď po kompletnom splnení Maastrichtských kritérií. (Albi & Bardutzky, 2019) (Kohútiková, 2009)

V priebehu roka 2004 vykonala NBS spolu s predstaviteľmi slovenskej vlády revíziu už prijatej stratégie, z ktorej vývodom bolo vypracovanie konkretizácie celkového postupu. Vymedzené boli požiadavky na jednotlivé súčasti politiky, aby mohla dosiahnutá ekonomická a finančná stabilita poskytnúť dostatočne vhodné prostredie pre implementáciu eura do jeho zavedenia a aj po jeho predstavení. Upresnený a záväzne prijatý bol aj dátum 1. január 2009, kedy malo Slovensko prijať euro. Hodnotenie plnenia konvergenčných podmienok a teda aj celkového stupňa konvergenzie Slovenska zahrnuté v tomto dokumente, boli doplnené o vypracovanie detailného postupu s návrhom časového rámca pre jednotlivé kroky implementácie spoločnej meny. (Šuster et al., 2006a)

4.3 Harmonogram prijatia eura na Slovensku

Stratégia prijatia spoločnej meny na Slovensku rozlišovala jednotlivé etapy, ktoré boli charakterizované konkrétnymi pravidlami, aby boli čo najrýchlejšie dosiahnuté vhodné výsledky, odpovedajúce referenčným hodnotám Maastrichtskej zmluvy. Daný postup mal ďalej zabezpečiť plynulý prechod zo slovenskej koruny na euro. (pre prehľadnú stručnú tabuľku vid'. prílohu č. 1)

Prvá etapa mala vytýčené trvanie od septembra v roku 2004 až po vstup Slovenskej ekonomiky do systému ERM II. Pre dosiahnutie vyššie spomínanej stability bol počas tohto obdobia kladený dôraz primárne na politiku trhu práce, hladinu nezamestnanosti v obyvateľstve a úpravy fiškálnej politiky. Zároveň bola organizačne - technickej stránke celého konvergenčného procesu udelená doposiaľ najväčšia pozornosť. V rámci činnosti v inštitucionálnej oblasti bol zostavený Národný koordinačný výbor procesu implementácie európskej meny, na vedúcu pozíciu ktorého bol vymenovaný minister financií. Hlavnou úlohou predsedu NKV, ako splnomocnenca výboru, bolo v spolupráci s NBS doplniť a predložiť vláde na schválenie *Národný plán pre zavedenie eura na Slovensku*. Ostatná aktivita spojená s jeho pozíciou bola sústredená

predovšetkým na koordinačnú činnosť a prípravu efektívnej kampane zacielenej na širokú verejnosť. V rámci práce na spopularizovaní nadchádzajúcej spoločnej meny bol v roku 2005 rozhodnutie o vzhľade slovenských euromincí, o ktorom sa mala možnosť verejnosť vyjadriť v rámci prieskumu verejnej mienky.

V poradí druhá etapa bola započatá vstupom Slovenska do systému ERM II, ktoré zahŕňalo predovšetkým vyslovenie záväzku k posilneniu národnej ekonomiky. Slovensko malo v rámci mechanizmu zmenných kurzov jedinečnú rolu, nakoľko jeho postup implementácie poslužil ako precedens pre všetky krajiny s ambíciou vstúpiť do EMÚ s režimom plávajúceho kurzu svojej národnej meny. Odpoveď trhu na doposiaľ nevídané okolnosti vstupu sa prejavila ako jednoznačné posilnenie slovenskej koruny, čo slovenskí i európski ekonómi bez výhrad vnímali ako pozitívny vývoj. Upevnená pozícia koruny na trhu značne ovplyvnila aj prvotný prepočet na euro, ktorý sa v tom čase pohyboval na hodnote $1\text{€} = 38,45\text{ SKK}$. Podobne ako v prvej etape, aj tu boli rôzne činnosti opäť sústredené okolo rozvoja fiškálnej politiky štátu, význam ktorej rástol na úkor autonómie menovej politiky. Daná situácia nastala primárne z dôvodu prispôsobenia činnosti a čiastočnému odovzdaniu autority nad týmto odvetvím z pomyselných rúk NBS pod vedenie ECB.

Hranicu medzi druhou a treťou etapou tvorí rozhodnutie rady EÚ o vstupe Slovenska do eurozóny. Prioritnou úlohou sa stalo dokončenie organizačných a technických podkladov pre bezproblémové zvládnutie procesu konverencie. V priebehu rokov 2007 a 2008 bola pôvodná hodnota prepočtu výmenného kurzu znížená devalváciou najskôr na hodnotu $1\text{€} = 35,44\text{ SKK}$ a následne o rok neskôr na jej konečnú hodnotu $1\text{€} = 30,126\text{ SKK}$. Zároveň s ustanovením finálnej hodnoty konverzného kurzu, splnilo Slovensko v roku 2008 konvergenčné kritéria Maastrichtskej zmluvy. (viď. tabuľku č. 3 na konci podkapitoly) V základných zásadách Národného plánu bolo uvedené, že 1. januára 2009 bude euro implementované do obehu v súlade so scenárom „veľký tresk“, povaha ktorého by sa dala charakterizovať ako systematická, ale nárazová. Ide o postup zavedenia hotovostného aj bezhotovostného platobného obehu naraz. Dôležitý prvok daného rázneho postupu tvorí nezavedenie prechodného obdobia, ktoré je ale nahradené možnosťou využiť krátkodobé používanie oboch mien.

Za začiatok finálnej etapy sa považuje 1. január 2009, kedy Slovensko prijatím eura oficiálne vstúpilo do systému eurozóny. V súlade s avizovaným scenárom bol spustený kompletný peňažný obeh, pričom v bezhotovostnom styku bolo možné používať výlučne novozavedenú menu. V rámci hotovostného peňažného styku bolo v duálnom

období od 1. januára do 16. januára možné platiť aj korunami. Počas mediálnej kampane predchádzajúcej zavedeniu eura do obehu, bola okrem zdôrazňovania celkových výhod členstva v eurozóne taktiež venovaná značná časť apelu na verejnosť, aby si obyvatelia na pobočkách akýchkoľvek komerčných bánk či samotnej NBS, zamenili slovenské koruny za mince a bankovky eura. Po uplynutí duálneho obdobia bola slovenská koruna definitívne vyradená z obehu a stala sa denomináciou eura. V súčasnosti sú bankovky starej meny predmetom predovšetkým numizmatických zbierok. (MF SR & NBS, 2008)

Kohútiková (2009) uvádza, že expertov z oblasti ekonómie prekvapil konečný konverzný kurz stanovený pre vzťah SKK/EUR. Dodáva, že údiv spôsobil aj plynulý a takmer bezproblémový proces konverencie na Slovensku. Pridáva sa k odborníkom, na ktorých sa vo svojej práci odvoláva a spolu s nimi chváli prepracovanú prípravu, vrátane všetkých jej fáz. Avšak, podľa jej slov, je komplikovanosť príprav na obdobie rozsiahly projekt úplne namieste.

Tabuľka č. 3: Hodnoty slovenskej ekonomiky z marca 2008 v porovnaní s referenčnými hodnotami Maastrichtskej

Kritérium	Referenčná hodnota	Marec 2008
Deficit štátneho rozpočtu (% z HDP)	3,0	2,2
Štátny verejný dlh (% z HDP)	60,0	29,4
Miera inflácie (%)	3,2	2,2
Stabilita dlhodobých úrokových sadzieb (%)	6,5	4,5
Stabilita výmenného kurzu	2 roky pred hodnotením musí byť národná mena zapojená do ERM II	členstvo v ERM II od novembra 2005, tj. 2,3 roka (hodnota k marcu 2008)

Zdroj: NBS, príprava na zavedenie eura v SR

V nadväznosti na slová pani Kohútikovej, by sme kapitolu radi zakončili citátom vtedajšieho prezidenta ECB, Jeana Clauda, ktorý sa nasledovne vyjadril na margo zavedenia eura na Slovensku: „Vnímam to ako úspech Slovenska ako takého. Dokázali ste si vytýčiť stratégiu, určiť kritéria, presvedčili ste Európsku radu, Európsku centrálnu banku a aj Komisiu, že to dokážete. Musím preto povedať - gratulujem Vám, Slováci, ste pre Európu úspechom.“ (Palko, 2011, s. 37)

5 MOŽNÉ PRÍNOSY A NEGATÍVA SPOLOČNEJ MENY

Pokiaľ uvažuje krajina o kandidatúre na vstup do nadnárodného spoločenstva či ľubovoľnej organizácie, je povinnosťou vládnuceho orgánu pozorne zvážiť všetky aspekty a možné scenáre, ktoré by mohli nastať po vstupe krajiny do daného celku. Spravidla by nad týmto postupom mali zástupcovia krajiny uvažovať len v tom prípade, ak prínosy vstupu do spoločenstva prevažujú nad hrozbami nielen v krátkodobom, ale aj v dlhodobom horizonte.

Na konci 20. storočia bola rovina vedomostí o dopadoch spoločnej meny pomerne relatívna. Takmer všetky analýzy sa pohybovali v teoretickej rovine, pretože neexistoval precedens s takými podmienkami fungovania, aby bolo možné dôkladne vypracovať hodnotenie všetkých možných dopadov na jednotlivé ekonomiky. Výstižne to zhrnul do jednej vety Simon Sear (1999, s. 108), ktorý píše: „nakoľko je však zavedenie eura jednorazovou záležitosťou, a to úplne novou, nikto nepozná všetky odpovede, pretože každý deň sa objavujú ďalšie problémy a dôsledky.“

Rovnako ako aj ostatné európske krajiny usilujúce o vstup do eurozóny, aj Slovensko muselo zvážiť všetky možné dopady, ktoré by so sebou mohlo priniesť euro. Implementáciu novej meny sprevádzali mnohopočetné legislatívne úpravy a odborné analýzy. Hrabčák (2018) vo svojom príspevku uvádza, že pred vstupom do eurozóny prevládala medzi slovenskými ekonomickými odborníkmi ohľadom zavedenia eura prevažne pozitívna mienka a možné prínosy prevyšovali prípadné negatívne dopady.

Dá sa predpokladať, že z harmonogramu zavedenia novej meny na Slovensku vyplýva, že prípravám bolo venované značné množstvo času. V súlade s existujúcou dokumentáciou, dokazujúcou administratívnu, legislatívnu a technicky - organizačnú činnosť, spomína Šuster (2006b) v rámci publikácie NBS, že konečný výber stratégie prijatia eura bol predmetom mnohých diskusií, pri ktorých bolo brané do úvahy primárne hodnotenie možných výhod a nevýhod meny v kontexte slovenskej ekonomiky. Na druhej strane sa Vikarská a Bobek (2019) vo svojej správe domnievajú, že verný opis skutočnosti vyzeral skôr ako nedostatočné množstvo judikatúry a prebehlo málo diskusií odbornej verejnosti ohľadom záležitostí týkajúcich sa vstupu do eurozóny.

Dnes vieme posúdiť len písomnú podobu v súčasnosti dostupných dokumentov viažucich sa na vstup do eurozóny. S odstupom času vieme taktiež zhodnotiť predpokladané pozitívne a negatívne faktory so skutočnými dopadmi na slovenskú

ekonomiku. Predstaveniu ako aj následným reálnym dopadom konkrétnych aspektov oboch strán sa budeme venovať v nasledujúcich častiach. Pre kompletne vykreslenie prínosov spolu s jednotlivými číselnými hodnotami platnými pre Slovensko vid'. prílohu č. 2 a č. 3.

Predpokladané faktory, rovnako ako aj ich neskôr viditeľné dôsledky odzrkadlené na reálnom vývoji, je potrebné rozdeliť na dve časti. Prvú skupinu tvoria takmer okamžité viditeľné prejavy a do druhej zaradíme tie, ktorých účinkov možno pozorovať až po uplynutí určitého obdobia a kompletnom včlenení sa do všetkých ekonomických a sociálne orientovaných politík. (Gajdošová, 2019)

5.1 Prínosy eura

Základným zdrojom a podkladovou bázou pre neskoršie práce sa stala analýza Andrewa Rosea, ktorý ako prvý v roku 2000 publikoval analýzu, pojednávajúcu o možných dopadoch spoločnej meny na zahraničné obchody krajín v danej únii. Spolu s Frankelom sa zamerali predovšetkým na tento jeden konkrétny aspekt, pretože považovali túto oblasť za málo vyskúmanú. Domnievali sa, že objem obchodu s ostatnými členmi zóny sa môže vďaka príslušnosti k tomuto celku zväčšiť až trikrát, je však nesmierne dôležité s akými partnermi do tohto zväzku krajina vstúpi. Taktiež uvádzali percentuálne vyčíslenie tohto dohadu a tvrdili, že nárast môže byť prepočítaný ako 200 percentný. (Frankel & Rose, 2000)

Napriek prevratnosti tejto publikácie a faktu, že sa na ňu určitým spôsobom neskôr odvolávala väčšina odborníkov, nebolo na jej výsledky hľadené ako na smerodajné, nakoľko sa javili značne nereálne. Na druhej strane však správne uvádzali a výsledkami aj dokázali hypotézu, že prínosy spoločnej menovej únie pre ekonomiku krajiny budú badateľné skôr prostredníctvom väčšieho výkonu zahraničného obchodu, než skrz iné makroekonomické ukazovatele. Reálnejšou z pohľadu navýšenia objemu zahraničného obchodu medzi partnermi sa javila prognóza z roku 2003, ktorá hovorila o možnom náraste v rozmedzí 8 - 16 %. (Micco et al, 2003) (Frankel & Rose, 2000)

Nepochybne späť s očakávaným rastom medzinárodného obchodu po prijatí spoločnej meny je aj rast priamej investorskej aktivity, ktorý je na obchodné činnosti priamo prepojený. Tento ekonomický aspekt patrí už do druhej spomínanej skupiny - nepriamych prínosov. So zlepšením stavu v danej oblasti úzko súvisí povaha otvorenej ekonomiky na Slovensku. Celkový obrat zahraničného obchodu činil v roku 2006 v priemere 160 % HDP, z čoho približne 80 % transakcií prebiehalo s európskymi

krajinami v eurách. Tu sa môžeme oprieť o publikáciu Šustera (2006b), ktorý nadväzuje na prácu Rosea a Frankela a dopĺňa ich výsledky. Podotýka však, že výsledky vypovedajúce o možnom navýšení zahraničného obchodu sú založené na pomerne malej a nereprezentatívnej vzorke, nakoľko sa jednalo prevažne o menšie a málo ekonomicky rozvinuté krajiny.

V správe vydanéj o 5 rokov neskôr, Rose spolu so Stanleyom rozpracovali pôvodnú analýzu hlbšie a po preskúmaní vzorky 22 krajín uviedli, že obchod medzi partnermi sa môže zvýšiť v rozmedzí 30 - 90 %. V tomto prípade, treba brať do úvahy, že sa jedná o dlhodobé výsledky. Šuster dodáva, že zahraničný obchod by sa mal dlhodobo zvýšiť o 50 %. (Šuster, 2006b)

V roku 2008 sa výskumu a hodnoteniu tohto aspektu venovali odborníci znova. De Nardis a Vicarelli spočiatku uvádzajú predpokladaný rast zahraničného obchodu v rozmedzí 2,6 - 6,3 %, ale zároveň dodávajú, že ide o krátkodobý odhad. Väčšina pozorovateľov a analytikov podľa nich očakáva výraznejší nárast účasti kandidátskej krajiny na medzinárodnom trhu. Na záver zhodnotili, že z dlhodobého hľadiska by tento rast mohol byť skutočne značnejší, ale iba za predpokladu, že by sa zjednotenie netýkalo len menovej únie ale aj kultúrneho správania obyvateľov. Narážajú tým na kultúrnu biodiverzitu a označujú ju za dôvod možného nedosiahnutia plného potenciálu rastu obchodu po prijatí novej meny. (Ferthold, 2008)

Za jedno z najrozsiahlejších pozitívnych priamych aspektov novej meny je všeobecne považované prepojenie jej zavedenia na úspory niektorých nákladov. V rámci ušetrenia bolo skloňované predovšetkým odstránenie transakčných nákladov spojených s obchodmi v eurách. Týkalo by sa to aj nákupu či predaja meny, ktoré by sa mohli zaobísť bez dodatočných poplatkov k výmennému kurzu, ktorý je aj bez toho odborníkmi vnímaný ako nevýhodný pre konečného kupujúceho. V konečnom dôsledku, by mal byť koncový kupujúci alebo predajca ziskovejší na obchodovaní s menou, než pred zavedením eura. (Šuster, 2006a) K tomuto názoru sa prikláňajú aj Maksymenko a Muravytska (2015), ktorí takisto vidia jednu z výhod eura v nízkych nákladoch v rámci prepočtu, poklese úrokov a eliminácii transakčných rizík. Stotožňujú sa s dlhodobými výhodami zahraničného obchodu a PZI. Do tejto kategórie spadajú aj administratívne poplatky spolu s časom, ktorý bolo nutné venovať správe devíz, účtovníctvu spojeným s kurzovými ziskami a stratami, dodatočnému výkazníctvu a ďalším. (Šuster, 2006b)

Na margo danej problematiky dodáva Rybiński (2007), že napriek doterajším poznatkom je možné danú oblasť považovať za nedostatočne objasnenú a môže trvať aj

d'alších 10 rokov, kým budú zhromaždené dostatočne vhodné dáta na hodnotenie. Zároveň ale potvrdzuje odstránenie transakčných nákladov a prikladá daný aspekt k prínosom novej meny a nazdáva sa, že možné úspory po eliminácii transakčných nákladov nemusia byť značné. Tento názor zastávajú aj Seccareccia a Lequain (Ferthold, 2008). Tí podporujú myšlienku ekonomických výhod spoločnej meny v oblastiach nižšej hladiny úrokov, stabilnej inflácie, či vyššieho objemu produkcie. Za kladné považujú aj rovnaký prístup ku všetkým členským štátom zo strany celospoločenských partnerov.

Ku kladným aspektom s rýchlym nástupom patrí aj oblasť HDP, v rámci ktorej je prejavom rast domáceho produktu krajiny a pravdepodobné stanovenie jeho novej stabilnej hodnoty. Zvýšeniu hodnôt HDP by malo pomôcť aj odstránenie niektorých kurzových rizík pre obyvateľov danej krajiny. V prípade podnikov a podnikateľov sa naskytá možnosť poistenia proti neodstrániteľným druhom rizika, a to prostredníctvom nákupu rôznych finančných derivátov, napríklad opcií. Hlavným dôvodom, prečo táto alternatíva zabezpečenia nie je medzi obchodníkmi vo veľkej miere obľúbená, je vysoká podielová cena opcií a náklady spojené s administratívou. (Šuster, 2006a) Túto možnosť potvrdzujú aj De Nardis & Vicarelli (Ferthold, 2008), ktorí sa zároveň domnievajú, že protiargumentom k možnosti zabezpečenia sa je fakt, že poistenie je neúplné a môže byť mimoriadne nákladné najmä pre malé firmy.

Úzko spätá s HDP je nepochybne a rovnaká cenová hladina v rámci celej menovej únie, z čoho vyplýva možnosť porovnania cien jednotlivých produktov s cenami reťazcov alebo predajcov v zahraničí. Spoločná mena zároveň vytvára tvrdšie podmienky na trhu, silnejšiu konkurenciu v porovnaní s domácim trhom a obchodníci sú tým pádom z pohľadu udržania konkurencieschopnosti nútení znižovať predajné ceny. Danému možnému dopadu sa vo svojej štúdií venovali Jayaraman a Verdi (2013), pričom poukazovali na účinok eura ako na zjednocovajúcu, umožňujúceho zjednotenie hodnôt naprieč rôznymi ekonomikami, čo vedie k väčšiemu dopytu po transparentnosti celkovej činnosti vlád.

V roku 2006 bolo medzi odbornou verejnosťou známe, že slovenská ekonomika očakáva po zavedení eura dlhodobý a stabilný rast HDP v rozmedzí 7 - 20 % s tým, že najvýraznejší rast hodnôt by sa mal objaviť počas prvých rokov po konvergencii a po približne 20 rokoch oslabne. K rovnakým údajom sme sa dostali aj v prípade Lacinu (2010). Je nutné podotknúť, že už pri vyslovení týchto dohadov si ekonómovia uvedomovali, že prognóza je neistá a neskôr sa môže výrazne líšiť od dosiahnutej skutočnosti.

Toto tvrdenie je podložené aj príspevkom De Nardisa a Vocarelliho (Ferthold, 2008), ktorí analyzujú prínosy a negatíva nezávislej monetárnej politiky, ktorej by sa po prijatí novej meny musela vzdať centrálna banka danej krajiny. Uvádzajú, že štrukturálna charakteristika jednotlivých ekonomík je základným bodom, od ktorého závisí či prínosy prevýšia možné negatíva. Priamo pritom súvisí so schopnosťou krajiny po implementácii meny reagovať na rôzne trhové šoky a prispôbiť sa ich podmienkam.

Očakávaný prílev zahraničného kapitálu spolu s posilnením obchodných stykov medzi Slovenskom a ďalšími členmi únie, by mal taktiež prispieť k urýchlenému rastu HDP, skrz čo by malo dôjsť aj k zlepšeniu celkovej životnej úrovne obyvateľstva. Členstvo v eurozóne by malo presvedčiť zahraničných investorov o stabilite partnerstva so Slovenskom a zvýšiť tak jeho kredibilitu a medzinárodný rating. Šuster (2006b) spolu s Rybińským (2007) a Erhartom (2021) upozorňuje na nutnosť vystríhať sa očakávania enormného zisku, pretože okrem úrokových sadzieb, ktoré sa značnejšie znižovali už v rokoch 2004 a 2005, mierne znižovanie zasiahne úroky z vkladov pravdepodobne aj po zavedení eura.

Rovnako ako bolo spomenuté na začiatku tejto kapitoly, v rámci exportu produkcie, repatriácie zisku a PZI, by investori po prijatí eura ušetrili na transakčných poplatkoch medzi rôznymi menami a zmizla by tak hrozba kurzových rizík. (Šuster, 2006a) S týmto aspektom je úzko spätá práca Erharta (2021), ktorý ho v plnej miere podporuje. Zároveň dodáva, že spoločná mena je schopná podporiť zahraničný dopyt po domácich produktoch danej krajiny, a tým podporiť jej fiškálnu flexibilitu v rámci domácej aj externej politiky. Uvádza, že spoločná mena môže byť aj spúšťačom pre strohejšie vedenie, stabilnejší rast a taktiež zníženie hladiny nezamestnanosti.

5.2 Negatíva eura

Administratíva bude na jednej strane oslobodená od finančnej a časovej záťaže spojenej s dodatočným účtovníctvom a výkazníctvom, na druhej strane sa však predpokladá rast nákladov spojených s vytvorením a úpravou informačných systémov. Ďalej sa bude potrebné venovať aj prepočtu cien, zavedeniu duálneho oceňovania a v neposlednom rade i dodatočnému vzdelaniu či preškoleniu pracovníkov, ktorých náplň práce je zavedením novej meny najviac ovplyvnená. Nemenej významnou bude aj požiadavka na výmenu meny, vrátane tlače eurobankoviek a razenia euromincí. NBS priznáva, že v rámci prípadu Slovenska na podrobné analýzy v tejto oblasti zatiaľ

nevenovala takmer žiadne zdroje a v rámci prípravy možných negatívnych vplyvov vychádza zo známych skúseností ostatných členov únie. (Hrabčák, 2018) (Šuster, 2006b)

Rozsah príprav a s nimi spojené náklady budí čiastočne zmiernené vďaka nárazovej stratégii pre prijatie eura „veľký tresk“, ktorá pracuje len s krátkym duálnym menovým systémom a nezavádza žiadne dlhodobé prechodné obdobie. Niektoré podniky a obchodníci sú oproti iným zvýhodnené zo strany zahraničného vedenia, ktorého skúsenosti s eurom môžu uľahčiť prechod na túto. Avšak je nutné poznamenať, že výdaje spojené s administratívou v počiatočnom období sú jednorazového charakteru a záleží len na angažovanosti podnikateľa, ako rýchlo bude schopný dané zmeny zapracovať do svojej činnosti. Zároveň je možné nešikovným vedením dospieť v rámci podnikovej kultúry k mikroekonomickým nerovnováham s ďalekosiahlejšími následkami. (Rybiński, 2007)

Šuster (2006b) sa vo svojej správe taktiež domnieva, že zavedením eura by mala byť dosiahnutá vyššia volatilita voči ostatným dôležitým svetovým menám, primárne vo vzťahu s americkému doláru. Svoju prácu vystavali aj okolo tohto postrehu Maksymenko a Muravytska (2015), ktorí sa obávajú, že v dôsledku neskôr objavených negatívnych dopadov sa môžu objaviť pohnutky zo strany vlády, vrátiť sa k predošlej národnej mene. V rovnakom názore sa utvrdzuje aj Rybiński (2007), pričom dopĺňa, že hlavnou motiváciou pre takýto postup je nutkanie vytvoriť priaznivú infláciu alebo devalvovať menu v prospech konkurencieschopnosti krajiny.

Čiastočne by negatíva spojené s eurom pocítil aj bankový sektor, primárne v oblasti svojho hospodárenia. Nakoľko významná súčasť obratu v bankách je tvorená devízovými transakciami, je rozumné očakávať mierny pokles zisku spôsobený odstránením poplatkov za platobné styky medzi rozdielnymi menami. Paradoxne Šuster (2006b) taktiež pripomína, že vysoký zisk bánk výlučne z devízových operácií nie je pravdepodobný. Schopnosť bánk adaptovať sa na zmenu prostredia je nevyhnutná pre udržanie ich konkurencieschopnosti, a preto budú nútené rozšíriť svoje aktivity a pôsobenie aj do iných oblastí. Naskytá sa možnosť posilnenia spolupráce s obchodníkmi. Nakoľko panoval predpoklad zlepšenia finančnej situácie podnikov a podnikateľov, banky by sa mohli zamerať napríklad na rozšírenie svojich úverových portfólií.

Najvýraznejším negatívom zavedenia jednotnej meny v rámci únie je strata nezávislej menovej politiky v rámci národnej meny. Ekonómia sa nazdávali, že rozhodnutia prijaté rámcovo pre všetky krajiny eurozóny nemusia vždy nutne vyhovovať

ekonomickému prostrediu Slovenska. NBS by stratila schopnosť dohľadu nad udržiavaním stabilnej cenovej hladiny a produkcie, na ktoré mala doposiaľ dosah prostredníctvom možnosti reagovať na rôzne ekonomické šoky. Význam a celkový dopad straty právomoci autonómne spravovať vlastnú menu by mohol byť zmenšený v prípade, že prioritou slovenskej ekonomiky sa stane synchronizácia hospodárskeho vývoja s tempom eurozóny v rámci tejto oblasti. Počas predošlých rokov bola na Slovensku úroveň zjednotenia rýchlosti napredovania celkovo skôr nízka.

Obdobne významný je v tomto prípade aj aspekt vývoja inflácie z dlhodobého hľadiska. V prípade, že eurozóna spôsobí na Slovensku rýchlejší hospodársky rast, je viac než pravdepodobné, že štandardnej hladine v rámci EÚ sa bude musieť slovenská ekonomika vyrovnáť nie len snahou o zvýšenie životnej úrovne, ale aj úpravou cenovej hladiny pri produktoch a službách. Odborníci sa domnievajú, že práve toto počiatočné zaostávanie bude nevyhnutne implikovať aj rast inflácie, úzko zviazanej so zvýšením produktivity a zväčšením váhy služieb v spotrebnom koši.

Taktiež odhadujú, že za niekoľko rokov by za týchto podmienok mohlo dôjsť na Slovensku k zvýšeniu o 1,5 % oproti priemerným hodnotám eurozóny. Zároveň ale podotýkajú, že samotnému rastu inflácie by sa Slovensko nevyhlo ani v prípade, ak by euro nebolo prijaté. V takom prípade by hovorili o najpravdepodobnejšom scenári s rastom o 1 p. b. Samotné zvýšenie inflácie je vnímané ako nevyhnutné pre korigovanie rovnovážnych faktorov. Pri ich udržaní nehrozí nestabilný situácia, strata konkurencieschopnosti a nie sú v tom prípade očakávané ani negatívne vplyvy vedúce k zhoršeniu životnej úrovne populácie. (Šuster, 2006)

Medzi mínusy spoločnej meny patrí bezpochyby aj strach zo zvyšovania cien tovarov a služieb, v dôsledku ich prepočtu na hodnoty v eurách. Obavy pramenia z dôsledkov zavedenia eura v niektorých krajinách eurozóny, pričom k nim došlo prevažne z dôvodu nepozorného alebo chybného prepočtu, či zaokrúhľovania cien smerom nahor. Išlo primárne o prípady, kedy končila nová cena za desiatinnou čiarkou na hodnote päťdesiatich alebo deväťdesiatich eurocentov. Na druhej strane je nutné pozerať aj na možnosť, že zavedenie eura rast spotrebných cien nespôsobí. Známy je prípad Estónska, kde koreláciu rastu cien so zavedením novej meny nebolo možné preukázať. (Lindpere, 2011)

6 OBRAZ SLOVENSKEJ EKONOMIKY PO PRIJATÍ EURA

Ako sme už spomínali skôr v práci, Slovensko svojím vstupom do eurozóny ponúкло precedens pre zavedenie eura pre krajiny s predchádzajúcim plávajúcim kurze ich národnej meny. Zo správ zahraničných médií vyplýva, že Slovensko bolo skutočne ostro sledovanou krajinou, pričom pre svojich susedov z V4 sa zavedenie eura stále javí byť projektom zasluhujúcim pozornosť. Z priamych susedných krajín, ktoré euro zatiaľ zavedené nemajú, sa práve Česká republika črtá ako najkritickejší pozorovateľ a hodnotiteľ vhodnosti zavedenia novej meny na Slovensku, čo dokazuje aj svojim publicistickým a odborným literárnym fondom venovaným práve tejto téme.

V tejto časti sa budeme v rámci dvoch podkapitol venovať hodnoteniu vývoja slovenskej ekonomiky, pričom sa budeme primárne opierať o údaje z oficiálnych dokumentov NBS, správ zo ŠÚ SR, MF SR a európskych inštitúcií, čiastočne doplnené publikáciami od odborníkov z Českej republiky.

6.1 Bilancia po piatich rokoch - rok 2014

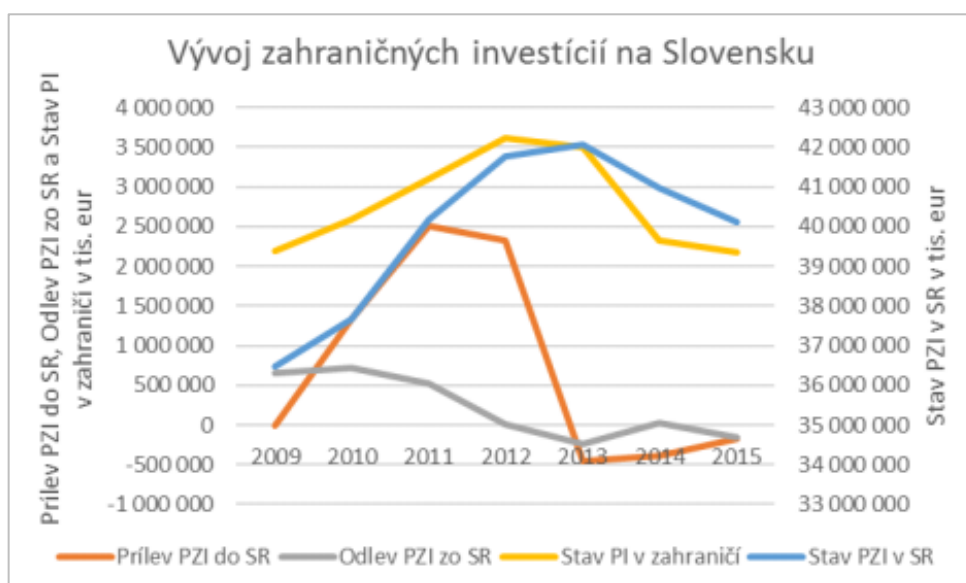
Názory na euro ako také sa naprieč spektrom ekonomických odborníkov a analytikov líšili po piatich rokoch podobne, ako tomu bolo aj pred prijatím spoločnej meny. Rozdiel v tomto prípade predstavujú zozbierané dáta, ktoré pozitívny či negatívny vývoj zreteľne popisujú. NBS sa v roku 2014 vyjadrila, že 5 rokov používania novej meny je krátka doba na hodnotenie vplyvu eura a celkovú revíziu jeho vplyvov. (Tvardzík, 2014)

Niekdajší guvernér Českej národnej banky sa okrem iného zamerával aj na rýchlosť rastu slovenskej ekonomiky a dôvody, prečo je rýchlosť jej vývoja v porovnaní s jej náprotivkom v Česku medzinárodne vnímaná ako jednoznačný fakt. Singer (2014) popisuje, že euro nie je jediným rozdielom zdanlivo rovnakého ekonomického prostredia. Po rozpade Československa v roku 1993 začínalo Slovensko s o polovicu nižšou životnou úrovňou než bola zachovaná v Česku. Práve tomuto ukazovateľu pripisuje rýchly rast HDP a tým pádom aj celkového rozvoja ekonomiky, pretože nakoľko sa v Česku priemerné ročné HDP v období 1995 - 2012 zvýšilo o 2 %, Slovensko bolo nútené dobiehať európsky štandard a vyšplhalo sa tým pádom v tomto období na hodnotu rastu HDP o 38 %. (vid'. prílohu č. 4)

Ďalej sa v prípade rýchlosti rastu ekonomiky Singer opiera o mieru daňového zaťaženia. To je vyjadrené pomerom HDP a daňových príjmov, ktoré postupným klesaním dosiahli v roku 2005 úroveň pod 30 %, zatiaľ čo v Česku sa táto hodnota pohybovala približne okolo 35 %.

Ako sme uviedli v predošlej kapitole, jedným z predpokladaných pozitívnych aspektov prijatia spoločnej meny bol nárast PZI a jeho očakávaný priamy vplyv na posilnenie cenovej stability a pracovných príležitostí. V skutočnosti nemôžeme hovoriť o kontinuálnom prísune zahraničného kapitálu, nakoľko jeho vývoj sa dá charakterizovať skôr ako kolísavý. V roku 2009 naviac nepriduli žiadne nové PZI a vo výročnej správe bola teda zapísaná nula. Singer považuje túto situáciu za kurióznu, Baláž (Tvardzík, 2014) zasa spomína existenciu hypotézy, známej medzi slovenskými analytikmi, že nakoľko bolo vstúpenie Slovenska do eurozóny isté už značné obdobie pred samotným zavedením eura, očakávaná vlna nových investícií prebehla tesne pred začiatkom roka 2009. Daný vývoj teda vyústil do nulového prílevu nového kapitálu po tomto roku. Zároveň podotýka, že je to veľmi ťažko dokázateľná či vyvrátiteľná hypotéza. Úbytok celkového množstva PZI je zreteľný aj z nasledujúceho grafu, modrá krivka ktorého popisuje stav a vyjadrenie týchto investícií peňažnej hodnote na Slovensku. Pre doplnenie vid' prílohu č. 5, v ktorej je zobrazené porovnanie PZI v jednotkách EUR na obyvateľa v Česku a na Slovensku.

Graf. č 2 : Vývoj PZI na Slovensku; 2009 - 2015

Zdroj: spracovanie Mgr. Ing. Moniky Bačovej, PhD., na základe údajov z NBS

Začiatok krízy a jej prepojenie na vývoj slovenskej ekonomiky vo svojich príspevkoch rozvíjajú Singer (2014) aj Janáčková (2014), pričom obaja sa určitým spôsobom dotýkajú zlého načasovania prijatia eura. Tvrdia, že vstup do eurozóny na začiatku finančnej krízy možno považovať za nešťastné riešenie, nakoľko Slovensko zavádzalo euro s nadhodnotenou paritou voči slovenskej korune.

Janáčková (2014) sa ďalej podrobnejšie zameriava na špecifickosť situácie, v ktorej sa SR ocitla tesne po vstupe do eurozóny. Poznomenáva, že v prípade Slovenska bola pri zavádzaní eura narušená primárna zásada eurozóny, ktorá pojednáva o práve krajiny neplatiť dlh iného člena alebo ručiť zaň akýmkoľvek spôsobom. Popisuje, ako bola Slovensku udelená povinnosť prispieť zadlženým krajinám, ktoré zlyhávali v záchrane svojich kolabujúcich finančných systémom, aj keď ich ekonomiky boli v značne silnejšie než slovenská. Pražská ekonómka sa domnieva, že na základe tohto sledu udalostí možno konštatovať, že „možnosť (Slovenska) rozhodovať o vzniku a využití záchranných fondov a o výške svojho povinného príspevku bola a sústavne bude prakticky nulová.“ (Janáčková, 2014, s. 84)

Finančná kríza, recesia naprieč Európou a novozavedená mena neboli, objektívne hodnotené, ideálne podmienky pre naštartovanie ekonomiky. Koršňák potvrdzuje, že v úvode krízy v roku 2009 euro skutočne nepredstavovalo stabilné prostredie. Rovnako tiež upozorňuje na nadhodnotenie a opisuje prudký pád ekonomiky, ktorý znamenal predovšetkým odvetvie exportu. V porovnaní so Slovenskom vykazovalo lepšie zvládanie poklesu ekonomiky hlavne Poľsko, ktoré značnou devalváciou poľského zlotého udržalo konkurencieschopnosť svojich obchodníkov v zahraničí a relatívne stabilnej úrovni. Spoločne s Balážom opisujú až prekvapivo rýchle následné oživenie ekonomiky v roku 2010 a dodávajú, že tempom rastu prevýšila slovenská ekonomika partnerov z V4. (Tvardzík, 2014) O rok neskôr prevyšovali slovenské výsledky hodnoty V4 aj v odvetví exportnej sily. Obidva prekvapujúce scenáre sú pripisované euru, nakoľko národné meny okolitých štátov museli po silnej devalvácii čeliť vysokej volatilitate. (Sivák & Péliová, 2012)

Bankovní analytici taktiež poukazujú na rok 2012, kedy sa v značnej miere prejavili PZI a domnievajú sa, že práve táto zahraničná činnosť pomohla Slovensku vyhnúť sa druhej vlne recesie. Podľa ich slov zároveň výrazne navýšila kapacity v automobilovom priemysle, čím prispela k tvorbe nových pracovných miest a zníženiu nezamestnanosti. (Tvardzík, 2014) Pre grafové zobrazenie vid' prílohu č. 6a, 6b.

Hodnoteniu slovenskej ekonomiky a dopadom eura na jej vývoj počas recesie a finančnej krízy sa vo svojom príspevku venujú aj Sivák a Péliová (2012). Ich čiastkové hodnotenia jednotlivých makroekonomických ukazovateľov sa zhodujú s názormi Koršňáka, Baláža aj Janáčkovej a v závere svojej práce poznamenávajú, že euro podľa nich k danému roku prinieslo do odvetvia verejných financií viac rizík, než stability a priamych pozitívnych prínosov.

Obavy z rastu cien môžu byť k roku 2014 hodnotené ako nenaplnené, nakoľko v súvislosti s oslabením národných mien stúpala v daných krajinách aj inflácia, čo následne podnietilo rast cien. Po vyrovnaní sa s krízou v roku 2012 inflácia na Slovensku aj v eurozóne klesla, čo prispelo k neskoršej výhodnejšej pozícii v rámci cenovej hladiny a konkurencieschopnosti voči krajinám, kde euro prijaté nebolo. Konkrétne v prípade SR bola oproti ČR väčšina dovážaného spotrebného tovaru citeľne lacnejšia. (Pravda, 2014)

6.2 Bilancia po desiatich rokoch - rok 2019

Napriek uplynutiu desiatich rokov od zahájenia projektu európskej meny na Slovensku je na hodnotenie niektorých faktorov stále príliš skoro. Pri týchto aspektoch môžeme iba objektívne posudzovať ich tendencie a rýchlosť vývoja, ale treba byť opatrný s udeľovaním hodnotenia v prípade pozitívneho či negatívneho vplyvu na celkový obraz ekonomiky.

Upozorňuje na to aj Hrabčák (2018), ktorý dopĺňa svoj ekonomický pohľad aj o hodnotenie po právnickej stránke veci, čím vytvára komplexný a zvyčajne nie často spájaný pohľad.

Prvým bodom, ktorému sa venuje je oblasť transakčných nákladov a s nimi spájaných úspor. Potvrďuje pokles tohto ukazovateľa a v krátkosti popisuje priamu úmeru medzi zvýšením objemu zahraničných transakcií a zvýšením úspor. Podotýka, že predpokladaný pokles nastal aj v časti administratívnych transakčných poplatkov. Podľa jeho slov došlo aj k očakávanému odstráneniu kurzových rizík, pričom túto skutočnosť bolo možné pozorovať už pred rokom 2009 a to hlavne v rámci partnerstva V4. V danej situácii zohralo jednoznačne rolu nespochybnovanie procesu prijatia eura na Slovensku.

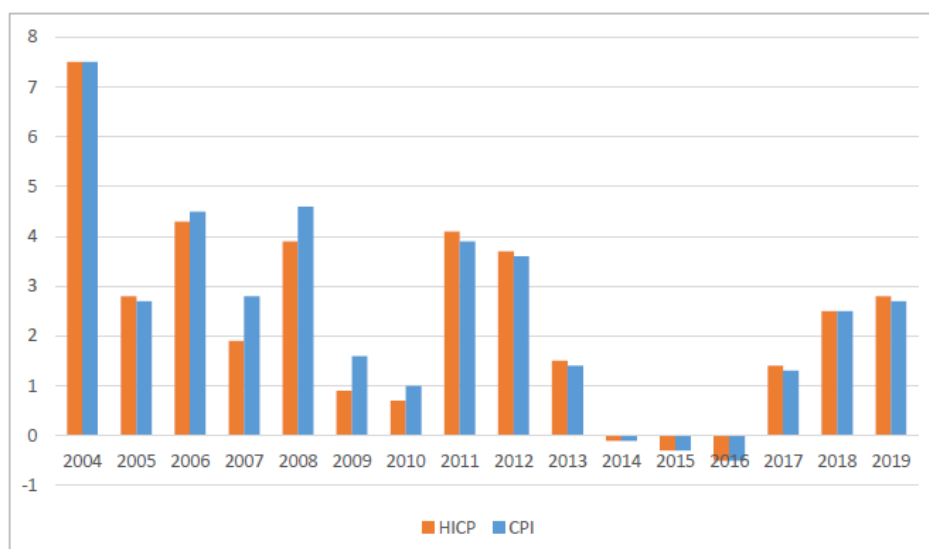
V oblasti nákladov na kapitál sa predpokladala jednoznačne zmena, avšak existovali dva odlišné postoje, ktorými bolo k tejto problematike pristupované. Prvá skupina očakávala pozitívny vývoj situácie a teda zníženie úrokových sadzieb na pôžičky, zatiaľ čo druhý názor zastával negatívny trhový postup a v obave zo zvýšenia inflácie

prognózovali znehodnotenie úspor uložených v bankách. S odstupom času a opierajúc sa o slová Hrabčáka poznamenávame, že bol zaznamenaný pokles priemernej úrokovej sadzby na úvery a zároveň mierne posilnenie zhodnocovania bankových vkladov. Experti ale upozorňujú, že vplyv eura v tejto oblasti je diskutabilný alebo len minimálny a daný vývoj je potrebné pripisovať skôr stimulom reálnej ekonomiky vytvoreným v čase trhovej recesie. Taktiež dodáva, že zavedenie eura nemalo priamy vplyv na rast inflácie, ktorý sa objavil v období 2009 - 2018.

V nadväznosti na celkový pokles úrokovej sadzby je nutné poznamenať, že poklesom tejto hodnoty nebola úroveň štátneho dlhu nijak vylepšená. Paradoxne bolo ale dosiahnuté ďalšieho neprehlbovania dlhu, prostredníctvom nákupu medzinárodných dlhopisov, objem ktorého bol v porovnaní napríklad s Nemeckom vyšší. V rámci členov V4 bol rozdiel v množstve nakúpených deficitov menší. Taktiež jednoznačne prínosným bolo dosiahnutie nulového deficitu štátneho rozpočtu.

Obavy spojené s rastom inflácie v dôsledku prijatia novej meny sa dotýkali aj možného rastu spotrebiteľských cien, ako priameho dôsledku zavedenia eura a prípadného pochybenia pri prepočte cien do novej meny. Zatiaľ čo v prípade zjednotenia cenovej stability sa nepodarilo dosiahnuť štandardnú európsku úroveň, môžeme konštatovať, že k výraznému zvyšovaniu cien ako dôsledku prijatia eura nedošlo. Hrabčák (2018) tento vývoj pripisuje prijatým opatreniam, ktoré boli navrhnuté a vypracované na základe zahraničných skúseností. Prikladáme graf č. 3, popisujúci vývoj inflácie v prostredí slovenskej ekonomiky.

Graf č. 3 : Priemerná ročná inflácia na Slovensku

Zdroj: Eurostat

Okrem makroekonomických ukazovateľov patrilo k očakávaným prínosom novej meny aj upevnenie pozície na medzinárodnom trhu, zvýšenie ratingu a zatraktívnenie krajiny pre zahraničných investorov. Za týmto účelom boli aktualizované staré a vytvorené nové podmienky pre PZI. Okrem Hrabčáka (2018) sa analýze venovali aj Lalinský a Meriküll (2019), ktorých práca je zameraná na porovnanie vývoja Slovenska a Estónska po zavedení eura v oblasti rozvoja medzinárodného obchodu a prílevu zahraničného kapitálu. Nutným je podľa nich poznamenať, že aj keď sa štúdie zhodujú v názore na pozitívny vplyv eura na postavenie krajiny na nadnárodnom trhu, nie vo všetkých krajinách sa musí nutne prejavíť výrazné zlepšenie. Zavedeniu spoločnej meny predchádza členstvo na jednotnom európskom trhu, čo môže byť dôvodom pre miernejší prejav PZI po prijatí spoločnej meny. Rovnako odkazujú na zhodu panujúcu v odbornej literatúre, ktorá opisuje v prípade eura menší vplyv na obchody v porovnaní s inými menovými úniami.

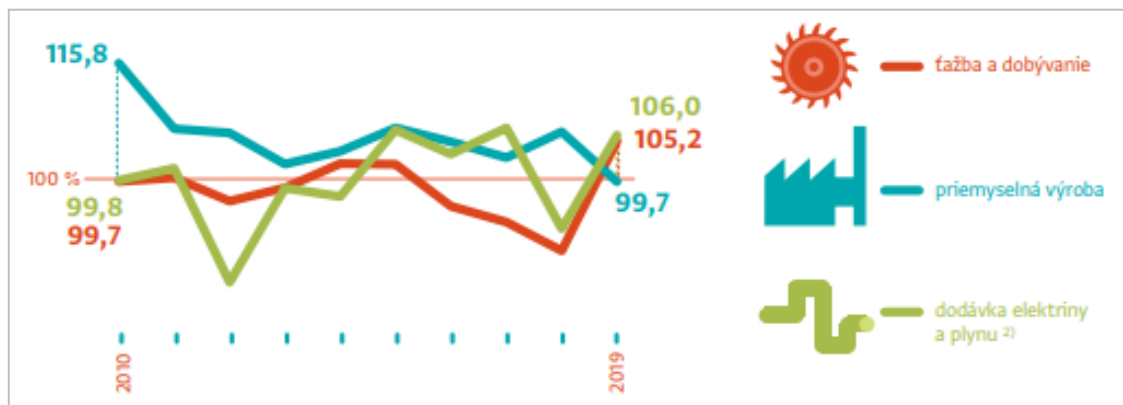
V súlade s tlačovou správou NBS (Vráblik Solčányiová, 2018) uvádzajú, že euro na Slovensku napriek všeobecne panujúcim názorom značne pozitívne ovplyvnilo vzťahy v rámci zahraničného obchodu a výrazne posilnilo jeho trhovú pozíciu. V oblasti exportu hovoria dáta z roku 2019 o zvýšení o 14 %, pričom je porovnaný vývoz do krajín EÚ a štátov mimo tohto celku. Najintenzívnejšie zlepšenie prostredia pocítili primárne menší exportéri, predmet vývozu ktorých predstavovali vo väčšine medziprodukty určené k ďalšiemu spracovaniu v koncovej krajine. Podrobné spracovanie prikladáme v prílohe č. 7.

Po desaťročnici používania novej meny, napriek vyššej rýchlosti rastu ekonomiky v porovnaní so susedným Českom, nezaznamenalo Slovensko kontinuálny priaznivý hospodársky vývoj. V roku 2014 sa zopakoval scenár z obdobia krízy a hodnoty zahraničného obchodu boli hodnotené ako prepadové. NBS (Vráblik Solčányiová, 2018) dopĺňa vo svojej tlačovej správe Hrabčáka (2018) a upozorňuje, že tieto ukazovatele je potrebné sledovať dlhodobo a hodnotiť celkovo. V roku 2018 hodnotila NBS v porovnaní s krajinami bez eura slovenskú ekonomiku ako dynamicky a rýchlo sa rozvíjajúcu, primárne v oblasti makroekonomického vývoja.

Z výročnej správy NBS z roku 2019 sa dozvedáme, že rast ekonomiky opäť spomalil, čo len potvrdzuje, že euro nemusí nutne znamenať stabilne pozitívne výsledky. Konečné číslo rastu ekonomiky sa v roku 2018 ustálilo na hodnote 4 %, zatiaľ čo zaznamenaný pokles v nasledujúcom roku predstavoval 2,3 %. Bol zaznamenaný nárast spotreby domácností a investícií, avšak v porovnaní s predošlými rokmi bol značne

miernejší. NBS vidí hlavné príčiny v celkovom oslabení dopytu zo strany zahraničných odberateľov, čo sa odrazilo aj na miernom prepade priemyselnej produkcie. ("Výročná správa 2019", 2019) Tieto skutočnosti popisuje aj graf č. 4 z ŠÚ SR.

Graf č. 4 Vývoj priemyselnej produkcie

Zdroj: ŠÚ SR

Za predpokladu, že pôvodne očakávaný vývoj rastu priemyselnej výroby bude podobný ako v roku 2018, môžeme konštatovať zvýšenie dopytu po pracovnej sile, čo následne znamenalo aj rast miezd. Pozitívny vývoj pri výške miezd je viditeľný aj z tabuľky č. 4, na konci tejto kapitoly. V dôsledku vysokého dopytu po pracovnej sile klesla nezamestnanosť obyvateľstva, pričom jej úroveň z roku 2018 bola na hodnote 6,6 %, zatiaľ čo v roku 2019 predstavovala 5,8 %. Tento vývoj opäť dokazujú aj údaje zo ŠÚ SR, zobrazujúce vývoj nominálnej hodnoty miezd za obdobie 2014 - 2019 v prílohe č. 8, a zároveň prikladáme aj porovnanie daných hodnôt s rokom 2010 na informatívnom grafickom spracovaní v prílohe č. 9.

Najväčší strach z prijatia novej meny vyvolávala strata nezávislej menovej politiky a s ňou spojené finančné straty. Z výročnej správy NBS (2019) sa dozvedáme, že žiadne výrazné straty neboli zaznamenané, práve naopak, mali skôr mierny charakter. Niektorí autori, vrátane Hrabčáka (2018, s. 165) uvádzajú, že „došlo v podstate k vzdaniu sa využitia oslabenia domácej meny v prospech rastu cenovej konkurencieschopnosti domácej ekonomiky“. Zároveň náklady spojené so zavedením spoločnej euromeny nepresiahli predpokladané 0,3 % HDP.

Tabuľka č. 4 : Prehľad vybraných makroekonomických ukazovateľov za obdobie 2009 - 2019

Makroekonomické ukazovatele	Jednotka	2009	2012	2014	2017	2019
HDP SR	Mld. EUR	64	70,6	76,1	84,9	92,3
Miera nezamestnanosti	%	12,1	13,9	12,3	5,94	4,14
Spotrebné ceny CPI	%	0*	0,3	0	0,2	0,6
Inflácia (HICP) **	%	0,9	3,7	-0,1	1,4	2,8
Priemerná mesačná nominálna mzda	EUR	744,5	805	858	954	1072
Saldo obchodnej bilancie	Mld. EUR	0,94	3,55	4,7	3,05	1,87
PZI	Mld. EUR	36,47	41,78	40,97	46,56	49,38
Saldo štátneho rozpočtu	Mld. EUR	-3,14	-3,32	-2	-1,08	0
Deficit štátneho rozpočtu	% z HDP	-4,91	-4,56	-2,62	-1,27	0

Zdroj: Euroekonóm, vlastné spracovanie

* CPI 2008 = 4,4 %

** Rýchlosť inflácie meranej metódou HICP ovplyvnil vývoj regulovaných cien energií a mierny rast cien potravín. Spracovanie a prehľad jednotlivých zložiek inflácie (HICP) prikladáme v prílohe č. 10.

Poznámka: údaje zo spracovania na webe euroekonom.sk sme overili v dostupných dokumentoch NBS, ŠÚ SR, MF SR, Inštitútu finančnej politiky, Eurostatu, EK a ECB

7 ZHRNUTIE

V našej práci sme sa zamerali na vytvorenie prehľadu všeobecne existujúcich prínosov a negatív prijatia spoločnej meny, pričom sme sa sústredili konkrétne na prípad Slovenskej republiky. Uvedené poznatky sme čerpali z dostupných prác prevažne slovenských a českých analytikov, aby sme mali zaručenú dostatočnú vedomosť autora o ekonomickej kultúre danej krajiny.

Myslíme si, že sme počas tejto práce poskytli informatívny prehľad postupu Slovenska pri zavádzaní novej meny. Rovnako považujeme nami stanovené výskumné otázky za zodpovedané v plnej miere. V krátkosti zhrnuté odpovede popisujeme nižšie.

1. Aké skutočné prínosy a negatíva prijatia spoločnej meny na Slovensku uvádzali autori vybraných odborných textov vo vzťahu k obdobiu 2009 - 2019?

Na základe údajov, hodnotiacich desať rokov používania eura na území Slovenska môžeme konštatovať, že prejavené prínosy v značnej miere prevyšujú negatíva. Dovoľujeme si teda hodnotiť prijatie eura za správny krok pre Slovensko.

Najvýraznejším prínosom je bezpochyby rast vývozu a spolu so zvýšením ratingu krajiny, aj posilnenie jej pozície na medzinárodnom trhu. Tu však treba upozorniť na to, že prijatie eura neznamenal automaticky kontinuálne priaznivý vývoj na zahraničnom trhu a neustály rast objemu exportu. Rovnako je možné dané tvrdenie aplikovať aj na očakávaný stabilný rast HDP, ktorý na sa jednej strane prejavil výrazne v porovnaní s obdobím pred zavedením eura, na druhej strane bol však zaznamenaný počas určitých rokov aj jeho prepád a spomalenie ekonomiky.

Medzi ďalšie prínosy nepochybne patrí zvýšenie životnej úrovne v dôsledku rastu HDP, ako aj dosiahnutie cenovej stability, úspory na transakčných poplatkoch pri zahraničných obchodoch a výnosoch z turizmu a odstránenie kurzového rizika. Považujeme za dôležité tiež spomenúť aj pozitívny efekt eura v rámci rastu objemu PZI, ktorý sa prejavil v postupnom zvyšovaní dopytu po pracovnej sile a taktiež aj v raste miezd. Opäť poznamenávame, že zahraničné investície nepribúdali stabilne, ale v celkovom hodnotení ich príležitostný prílev znamenal pozitívny vývoj pre slovenskú ekonomiku.

Okrem nenaplnenej kontinuity určitých makroekonomických ukazovateľov, ktoré sme uviedli vyššie v texte, k negatívnym aspektom eura patrí aj nízky vplyv Slovenska v rámci ECB. Dané tvrdenie je podložené našim subjektívnym hodnotením, i keď

nemôžeme tvrdiť, že by slovenskí zastupitelia v danej inštitúcii nemali absolútne žiadne slovo. K nepriaznivým dopadom spoločnej meny zaraďujeme aj minimálnu pozitívnu zmenu pri štátnom dlhu.

2. Do akej miery korešponduje hodnotenie prijatia spoločnej meny na Slovensku vybranými autormi s teoretickými prínosmi a negatívami uvádzanými v odbornej literatúre?

Odborná literatúra iných než slovenských a českých autorov sa zhoduje s tvrdeniami a údajmi, na ktoré sa odvolávame v práci. Naše spracovanie odzrkadľuje prístupy a názory prevažne domácich autorov, avšak i tie boli kriticky porovnané s publikáciami zo zahraničia. Práce z rôzneho obdobia ako aj od rôznych autorov sa zhodovali predovšetkým v aspekte eliminácie transakčných nákladov a zväčšení podielu na zahraničnom trhu. Práve ekonomický dopad novej meny na medzinárodný obchod je autormi v značnej miere analyzovaný, pričom nie všetci sa nutne zhodujú, že ide o pozitívny aspekt.

Zámerné sme vyberali publikácie z rôznych časových období, aby sme mohli v práci porovnať vývoj myslenia v oblasti prijímania novej meny a či sa odporúčania pre kandidátske krajiny v nejakom ohľade líšia od rád z počiatku storočia. Môžeme konštatovať, že napriek čiastkovému hodnoteniu jednotlivých aspektov prijatia spoločnej meny v rámci únie, väčšina autorov pôsobila skôr zdržanlivo. Vo väčšine prípadov autori poznamenávali, že desať, prípadne 12 rokov používania eura je málo na to, aby mohli hodnotiť dopady menovej únie objektívne a opierať sa pritom o jednoznačne vypovedajúce dáta.

Napriek týmto tvrdeniam sme sa pokúsili vystavať rešeršnú prácu s dostatočnou výpovednou hodnotou, pričom čitateľovi ponúkame dostatočný priestor pre utvorenie vlastného názoru a hodnotenia.

ZÁVER

Desaťročný odstup od prvotnej implementácie akéhokoľvek projektu je už spravidla považovaný za relatívne dlhú dobu, a teda vhodnú na retrospektívne hodnotenie. Výročné správy a analýzy z obdobia práce na danom projekte poskytujú dostatočné množstvo štatistických a analytických výsledkov.

Počas práce s literatúrou vyplávali na povrch isté pochybnosti odborníkov ohľadom zastaranosti Maastrichtských kritérií. Niektorí sa domnievajú, že pokiaľ nebude vykonaná rozsiahla úprava tejto zmluvy, nemôžeme predpokladať pripojenie krajín, ktoré proti spoločnej menu vystupovali viac než vehementne už na počiatku jej predstavenia.

Cieľom tejto práce bolo vytvoriť prehľad aspektov, ktorých existenciu a váhu je potrebné zväžiť predtým, než sa krajina rozhodne prijať spoločnú menu. Ďalej sme chceli zachytiť aj možné scenáre, ktoré by mohli ovplyvniť reálnu ekonomiku krajiny. Rovnako sme si za cieľ práce predostreli analýzu skutočného obrazu slovenskej ekonomiky po prijatí spoločnej meny, ako aj porovnanie vývoja po piatich a desiatich rokoch používania eura.

Práca je rozdelená na dve časti, teoretickú a praktickú. V prvej časti sa venujeme predstaveniu postupného vývoja od ESUO až po jednotlivé fázy prijatia eura v 21. storočí. Jej obsah tvorí aj popis Maastrichtských kritérií, splnenie ktorých je nedielnou súčasťou zavedenia spoločnej meny v krajine. Tieto teoretické poznatky tvoria základ pre problematiku, ktorej sa venujeme v ďalších kapitolách práce.

Praktickú časť tvorí už spomínaná analýza prejavov eura, doplnená o grafické znázornenia údajov v texte. K predstaveným výsledkom sme pristupovali kriticky a opierali sa výlučne o odborné a publicistické literárne zdroje, spracované formou rešerše. Na rozdiel od prevažne knižných zdrojov v prvej časti práce, počas výstavby praktickej časti sme sa zamerali na zdroje ako sú analýzy, výročné správy, príspevky z bankových občasníkov a periodík, odborné články a diplomové práce.

Veríme, že vytýčené ciele sme splnili a zodpovedali sme aj zadané otázky. Rovnako sa aj domnievame, že poskytnutý prehľad a analýza môže byť nápomocný pre prípadného čitateľa pri vlastnej práci, ak by sa rozhodol venovať rovnakej či podobnej téme.

SUMMARY

A ten-year distance from the initial implementation of any project is usually viewed as a relatively long time and therefore suitable for a retrospective evaluation. The annual reports and analyses from the period when it was worked on the project, provide enough statistical and analytical results.

During our work with the literature, certain doubts from experts about the obsolescence of the Maastricht criteria surfaced. Some believe that until this treaty is extensively amended, we cannot presume the accession of countries that have opposed the common currency more than vehemently since its introduction.

This thesis aimed to create an overview of the aspects, whose existence and importance needs to be discussed before a country decides to adopt a common currency. We have also wanted to capture possible scenarios that could later affect the real economy of the country. Another aim we wanted to achieve is to make an analysis of the real picture of the Slovak economy after the adoption of the common currency, as well as to compare its development after five and ten years of using the euro.

The thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The first part presents the gradual evolution from the ECSC to the stages of euro adoption in the 21st century. It also includes a description of the Maastricht criteria, the fulfilment of which is an integral part of the introduction of a common currency in a country. These findings create a theoretical basis for the issue of common currency, which we discuss in the subsequent chapters of the thesis.

The practical part consists of the previously mentioned analysis of the euro's impact, supplemented by graphic visualisation of the data in the text. The presented results were approached critically and relied exclusively on professional and journalistic literary sources, processed in the form of research. In contrast to the book resources used mostly in the first part of the thesis, during the construction of the practical part we focused on sources such as analyses, annual reports, contributions from bank journals and periodicals, articles written by experts and other theses.

We believe that we have met the objectives set out and we have also answered the questions asked. We believe that the provided overview and analysis can be helpful for a potential reader in their work if they decide to dedicate it to the same or similar topic.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

Knihy, Monografie

Bagus, P. (2010). *The tragedy of the Euro*. Auburn, Alabama, USA: Ludwig von Mises Institute.

Czesaný, S. (1998). *Euro: postup a důsledky zavádění nové měny pro banky, podniky a občany*. Praha, Česká republika: Profess.

Dědek, O. (2008). *Historie evropské měnové integrace: Od národních měn k euru (1)*. Praha, Česká republika: C.H. Beck.

Ferthold, K. (ed.). (2008). *Economics and Politics of Europe*. New York, USA: Nova Science Publishers.

Janáčková, S. (2014). *Peripetie české ekonomiky a měny, aneb, Nedejme si vnútit euro*. Praha, Česká republika: Institut Václava Klause.

Lacina, L., & Rozmahel, P. (2010). *Euro: ano-ne?*. Praha, Česká republika: Alfa Nakladatelství.

Micco, A., Stein, E., & Ordonez, G. (2003). *The currency union effect on trade: Early evidence from EMU*. 18: Economic Policy.

Sarrazin, T. (2013). *Evropa euro nepotřebuje: jak nás politické vizionářství zavedlo do krize*. Praha, Česká republika: Academia.

Sear, S. (1999). *Euro: jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny*. Praha, Česká republika: Management Press.

Elektronické kniha

Padoa-Schioppa, T. (2004). *The Euro and Its Central Bank: Getting United After the Union*. Cambridge, Massachusetts, USA: The MIT Press. Dostupné z: http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000tww&AN=122539&lang=cs&site=ehost-live&ebv=EB&ppid=pp_19

Weidenfeld, W., Wessels, W., & European Commission. (1997). *Europe from A to Z : Guide to European integration* (EUi collection). Luxembourg, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Dostupné z: https://search.library.uq.edu.au/permalink/f/1o0ff38/61UQ_ALMA2110683002000313
1

Príspevky v zborníkoch

De Grauwe, P. (2003). The Euro at Stake?: The Monetary Union in an Enlarged Europe. In *CESifo Economic Studies*, 49(1), (s. 103–121.) Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/cesifo/49.1.103>

Frankel, J., & Rose, A. (2000). Estimating the Effect of Currency Unions on Trade and Output. In *NBER Working paper series*. Cambridge, Massachusetts, USA: National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w7857>

Hrabčák, L. (2018). Euro z pohľadu práva a ekonomie. In *Část V. – Interakce práva a ekonomie: Dny práva 2018 - Sborník z konference* (s. 158-167). Brno, Česká republika: MUNI press. Dostupné z: <http://www.dnyprava.cz/dokumenty/48928>

Iša, J. (2000). Európska únia, modely ekonomických systémov a zákruty transformácie slovenskej ekonomiky. In *Ekonomický časopis*, 48(03), (s. 267–292.) Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=95197>

Iša, J. (2002). Slovensko na ceste do Európskej menovej únie. In *Ekonomický časopis*, 50(06), (s. 899-925). Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=270460>

Kohútiková, E. (2009). From the Koruna to the Euro. In *Focus on European Economic Integration: 1989–2009 Twenty Years of East-West Integration: Hopes and Achievements*, 6(09), (s. 38-43). Dostupné z: https://www.oenb.at/dam/jcr:133f142f-bc03-4aa9-ba56-3ea2016fa5cc/feei_2009_si_0_tcm16-143540.pdf

Lastra, R., & Louis, J. (2013). European Economic and Monetary Union: History, Trends, and Prospects. In *Yearbook of European Law*, 32(1), (s. 57–206). <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/yel/yet003>

Rybiński, K. (2007). The Euro adoption: assessing benefits and costs. In *American Chamber of Commerce - Panel discussion* (s. 7). Kraków, Poľsko: National Bank of Poland. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.180.4404&rep=rep1&type=pdf>

Schneinert, C., & Rakić, D. (2020). História hospodárskej a menovej únie. In *Informačné listy o Európskej únii* : Európsky parlament. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_2.6.1.pdf

Šuster, M. (2006b). Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo: In *Biatec*, 14(62006), (s. 2-6.) Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2006/BIATEC_6_2006.pdf

Vikarská, Z., & Bobek, M. (2019). Slovakia: Between Euro-Optimism and Euro-Concerns. In *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law: National Reports* (s. 835-886). Haag, Holandsko: T.M.C. ASSER PRESS. Dostupné z: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-94-6265-273-6.pdf>

Ostatné publikácie

Analýzy

Lalinsky, T., & Meriküll, J. (2019). The effect of the single currency on exports: Comparative firm-level evidence. In *Econstor*. Kiel, Nemecko: ZBW - Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/191612/1/1047458616.pdf>

Maksymenko, S., & Muravytska, N. (2015). The Cost of Euro Adoption in Poland. Pittsburg, USA. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/281120127_The_Cost_of_Euro_Adoption

Šuster, M., Árendáš, M., Benčík, M., Gertler, P., Hajnovič, F., Komínková, Z., ... Zeman, J. (2006a). *Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo*. Bratislava, Slovenská republika: Odbor výskumu NBS. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1.pdf

Verdi, R., & Jayaraman, S. (2013). *The Effect of Economic Integration on Accounting Comparability: Evidence from the Adoption of the Euro*. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2286699>

Diplomové práce

Bunyaratavej, K. (2004). *Economic convergence: Lessons from the European Economic and Monetary Union* (Dizertačná práca) The George Washington University, USA. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/305186333/abstract/C5068443A46243C2PQ/1?accountid=16730>

Gajdošová, A. (2019). *The impact of the euro adoption on slovakia*. (Bakalárska práca). SUNY Empire State College. Praha, Česká republika. Dostupné z: https://elearning.unyp.cz/pluginfile.php/58141/mod_data/content/5676/Gajdosova%2C%20Anna%20%28514145%29%20-%20Final%20Project.pdf

Správy a výročné správy

Albi, A., & Bardutzky, S. (eds.). (2019). *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law*. Haag, Holandsko: T.M.C. Asser Press. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-94-6265-273-6>

Erhart, S. (2021). *The Impact of Euro Adoption on Sovereign Credit Ratings and Long-term Rates*. EU Science Hub, 45. <https://doi.org/10.2760/59588>

MF SR, & NBS. (2008). *Národný plán zavedenia eura v Slovenskej republike: Aktualizácia apríl 2008*. Bratislava, Slovenská republika: Národná banka Slovenska. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/NP_SK_APRIL2008.pdf

NBS. (2009). *Výročná správa 2009*. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS09.pdf

NBS. (2019). *Výročná správa 2019*. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS19.pdf

Tlačové vyhlásenia

Lindpere, M. (2011). Euro adoption did not affect the price level. In *Eesti Pank website*. Tallinn, Estónsko: EP. Dostupné z: <https://www.eestipank.ee/en/press/euro-adoption-did-not-affect-price-level-07022011>

Vráblik Solčányiová, M. (2018). *10 rokov eura na Slovensku*. Bratislava, Slovenská republika: Oddelenie komunikácie NBS. Dostupné z: https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/detail-spravy/_10-rokov-eura-na-slovensku

Elektronické články

Singer, M. (2014). Dohání nás Slovensko díky euru?. *ČNB - Česká národní banka* [vid. 2021-03-23]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Dohani-nas-Slovensko-diky-euru

Tvardzík, J. (2014). Prečo naša ekonomika rastie viac ako česká. *Trend.sk*. [vid. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.trend.sk/spravy/preco-nasa-ekonomika-rastie-viac-ako-ceska>

Webové stránky

Economic and Monetary Union (EMU). (n.d.). [vid. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.en.html>

EUR-Lex. (2011). Towards a single currency: A brief history of EMU [vid. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l25007>

Oficiálne webové sídlo EÚ (n.d.) História Európskej únie - 1989. [vid. 2021-03-18]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1980-1989/1989_sk

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

ECB - Európska centrálna banka

ECOFIN - Hospodársky a menový výbor (ang. Economic and Finance Committee)

ECU - európska menová jednotka (ang. European currency unit)

EHS - Európske hospodárske spoločenstvo

EMI - Európsky menový inštitút

EPÚ - Európska platobná únia

ER - Európska rada

ERM - Európsky mechanizmus zmenných kurzov (ang. European Exchange Rate Mechanism)

ES - Európske spoločenstvá

ESCB - Európsky systém centrálnych bánk

ESUO - Európske spoločenstvo uhlia a ocele

EURATOM - Európske spoločenstvo pre atómovú energiu

HMÚ - Hospodárska a menová únia

ISO - Medzinárodná organizácia pre štandardizáciu (ang. International Standards Organisation)

MMF - Medzinárodný menový fond

MF SR - Ministerstvo financií Slovenskej republiky

NBS - Národná banka Slovenska

NKV - Národný koordinačný výbor

p. b. - percentuálny bod

PZI - priama zahraničná investícia

SKK - Slovenská koruna

ŠÚ SR - Štatistický úrad Slovenskej republiky

TARGET - transeurópsky automatizovaný systém pre uskutočnenie hrubých platieb a expresných prevodov v reálnom čase (ang. Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System)

USD - americký dolár (United states dollar)

V4 - Vyšehradská skupina, zložená zo 4 štátov (Slovenská rep., Česká rep., Poľsko, Maďarsko)

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1, kapitola 2.1 : *Prehľad neodvolateľných fixných výmenných kurzov národných mien voči euru* (str. 15).

Zdroj: https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/1998/html/pr981231_2.en.html

Tabuľka č. 2 : *Rast spotrebiteľských cien v rokoch 1993-2001* (str. 21). Zdroj: viď Zoznam použitej literatúry

Tabuľka č. 3 : *Hodnoty slovenskej ekonomiky v porovnaní s referenčnými hodnotami Maastrichtskej zmluvy* (str. 26). Zdroj: <http://www.euromena.sk/harmonogram-zavedenia-eura/9350s9355c>

Tabuľka č. 4 : *Prehľad vybraných makroekonomických ukazovateľov za obdobie 2009 - 2019* (str. 38). Zdroj: <https://www.euroekonom.sk/ekonomika/ekonomika-sr/ekonomika-slovenska-2018/>

ZOZNAM GRAFOV

Graf č. 1 : *Vývoj HDP v b.c. (medziročná zmena v %), miera inflácie* (str. 22).

Zdroj: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=b9b7ac12-a395-4d25-8ae8-9f5a8e5ec9d4>

Graf. č 2 : *Vývoj PZI na Slovensku; 2009 - 2015* (str. 32).

Zdroj: https://www.ef.umb.sk/konferencie/kfu_2016/prispevky%20a%20prezentacie/Sekcie/Ba%C4%8Dov%C3%A11.pdf

Graf č. 3 : *Priemerná ročná inflácia na Slovensku* (str. 35).

Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/data/database>

Graf č. 4 : *Vývoj priemyselnej produkcie* (str. 37).

Zdroj: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=6463113d-e17f-41b5-9a9c-828a0fdae8c5>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1 : Harmonogram zavedenia eura na Slovensku (odkaz zo str. 23)

Príloha č. 2 : Prínosy a náklady zavedenia eura na Slovensku (odkaz zo str. 26)

Príloha č.3 : Vplyvy zavedenia eura na podniky (odkaz zo str. 26)

Príloha č. 4 : HDP na 1 obyvateľa v parite kúpnej sily: EU-28 = 100 (odkaz zo str. 31)

Príloha č.5 : PZI v EUR na obyvateľa (odkaz zo str. 32)

Príloha č. 6a : Vývoj priemyselnej produkcie (odkaz zo str. 33)

Príloha č. 6b : Vývoj výroby vybraných priemyselných komodít (odkaz zo str. 33)

Príloha č. 7 : Vývoj exportu a zahraničného dopytu (odkaz zo str. 36)

Príloha č. 8 : Vývoj priemernej nominálnej mzdy (medziročný rast v %) (odkaz zo str. 37)

Príloha č. 9 : Porovnanie počtu zamestnancov a priemernej nominálnej mesačnej mzdy medzi rokmi 2010 a 2019 (odkaz zo str. 37)

Príloha č. 10 : Vývoj zložiek HICP inflácie (medziročný rast v %) (odkaz zo str. 38)

PRÍLOHY

Príloha č. 1 :

Harmonogram zavedenia eura na Slovensku (apríl 2008). [obrázok]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/NP_SK_APRIL2008.pdf

1. etapa – po vstup do ERM II	
Do 25. 11. 2005	Absolvovanie prístupových procedúr do ERM II s orgánmi Európskej únie
2. etapa – členstvo v ERM II do rozhodnutia o prijatí SR do eurozóny	
28. 11. 2005	Vstup do ERM II
Máj 2008	Správy o konvergencii Európskej komisie a ECB
Máj – jún 2008	Hodnotiaca procedúra v európskych inštitúciách
Júl 2008	Rozhodnutie Rady EÚ o zrušení výnimky
Júl 2008	Stanovenie konverzného kurzu SKK/EUR Radou EÚ
3. etapa – medzi rozhodnutím o prijatí SR do eurozóny a samotným vstupom	
Júl – december 2008	Zabezpečenie potrebného množstva eurových bankoviek a razba mincí pre hotovostný obeh SR
September – december 2008	Predzásobenie komerčných bánk eurovým obeživom
November, december 2008	Predzásobenie maloobchodného sektora eurovým obeživom
August 2008 – december 2009	Povinné duálne zobrazovanie cien
Do konca decembra 2008	Konverzia bankomatov, automatov a iných zariadení fungujúcich na mince alebo bankovky
4. etapa – po vstupe do eurozóny	
August 2008 –31. december 2009	Povinné duálne zobrazovanie cien
1. január 2009	Vstup do eurozóny
do 16. januára 2009	Duálny obeh: výmena korunovej hotovosti za euro
od 17. januára 2009	Pokračovanie výmeny starého korunového obeživa za eurové bankovky a mince v bankách a NBS
do júna 2010	Odporúčané duálne zobrazovanie cien

Príloha č. 2 :

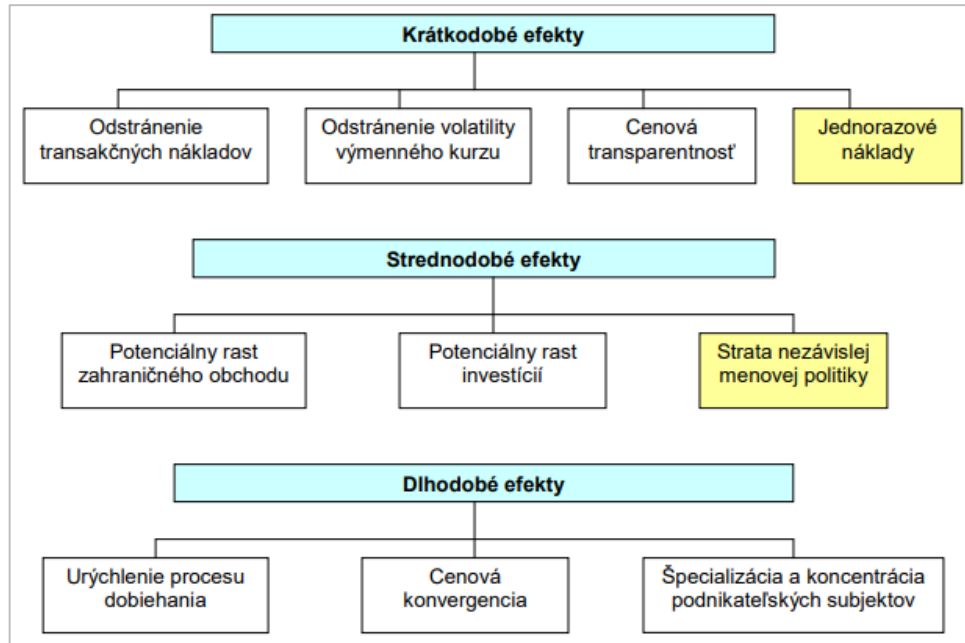
Zhrnutie výhod a nevýhod zavedenia eura na Slovensku (marec 2006). [obrázok].

Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1.pdf

Tabuľka Prínosy a náklady zavedenia eura na Slovensku	
Vplyvy zavedenia eura	Odhadovaný dopad
Výhody	
Zníženie finančných transakčných nákladov	Úspory vo výške 0,30 % HDP
Zníženie administratívnych nákladov	Úspory vo výške 0,06 % HDP
Odstránenie kurzového rizika voči euru	Úspory vďaka odstráneniu rizika vo výške 0,02 % HDP (rozsah 0,01–0,08 % HDP)
Zníženie kurzovej volatility voči menám iných obchodných partnerov	Zníženie celkovej efektívnej volatility na 0,35 % (z 0,63 % pre 2001-2005), po vstupe všetkých krajín V4 do eurozóny na 0,17 %
Zníženie nákladov kapitálu	Pokles súčasných reálnych úrokových sadzieb pre podniky z približne 2 % na úroveň okolo 1–1,5 %
Nárast zahraničného obchodu	Zvýšenie zahraničného obchodu o 50 %
Zvýšenie úrovne HDP na obyvateľa vďaka zvýšeniu zahraničného obchodu a PZI	Nárast HDP na obyvateľa medzi 7–20 % v dlhom období. Zvýšenie ročného rastu o 0,7 % (rozsah 0,4–1 % ročne)
Nárast PZI	
Zvýšenie cenovej transparentnosti a konkurencie	Zvýšenie tlaku na ceny a zamedzenie ich rastu
Nevýhody	
Technické a organizačné náklady na menovú konverziu	Jednorazové náklady vo výške 0,3 % HDP
Špecifické náklady bankového sektora	Náklady spojené s úlohou zabezpečiť bezplatnú konverziu domácej meny na euro a pokles rozsahu činností a výnosov bánk
Strata nezávislej menovej politiky – vzdanie sa nástroja na zmiernenie asymetrických šokov	Hodnota straty nezávislosti menovej politiky je ohodnotená bodovo na približne 0,04 % HDP
Možná vyššia miera inflácie v dlhodobom horizonte	Dodatočný príspevok k inflácii oproti priemeru eurozóny vo výške 1,5 p. b. ročne

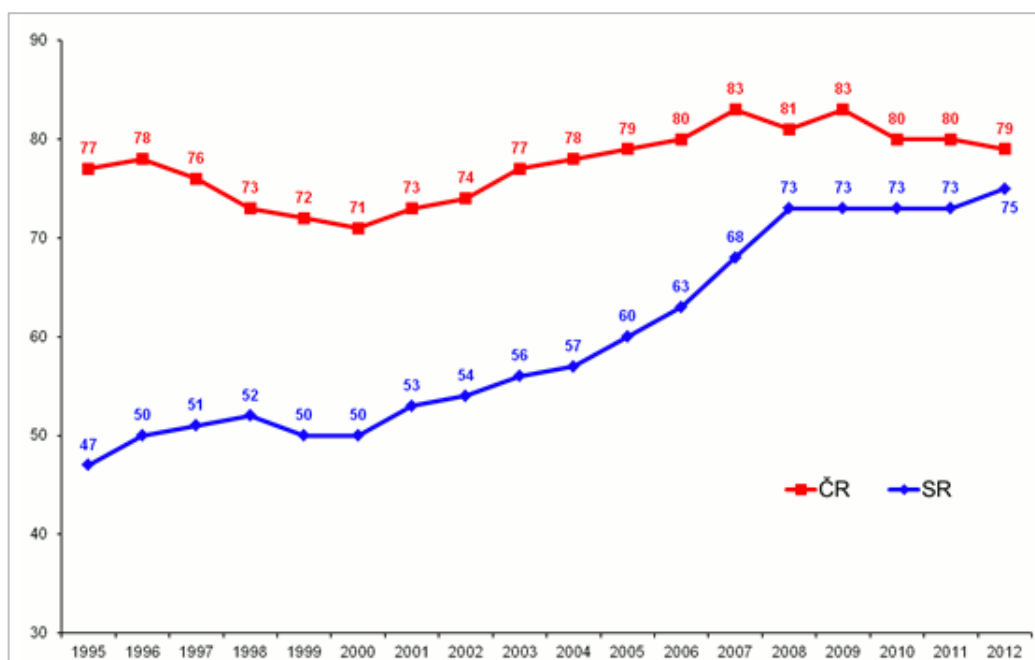
Príloha č.3 :

Vplyvy zavedenia eura na podniky (2006). [obrázok]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1.pdf

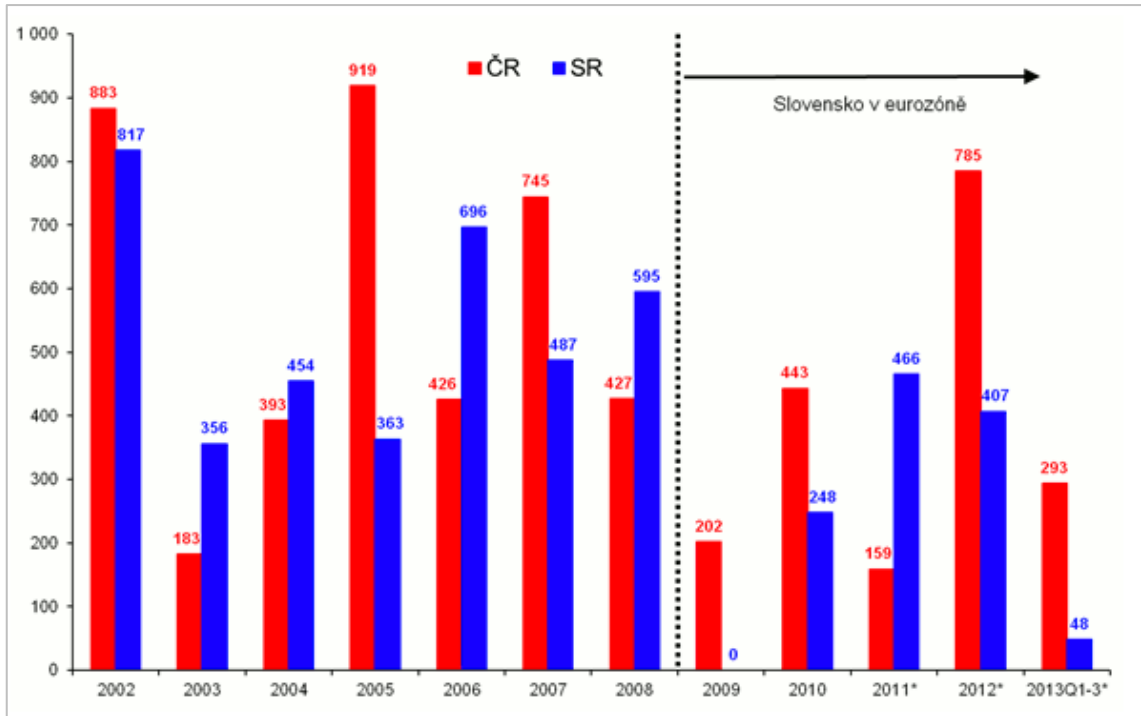
Príloha č. 4 :

HDP na 1 obyvateľa v parite kúpnej sily: EU-28 = 100 (2014). [obrázok]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Dohani-nas-Slovensko-diky-euru

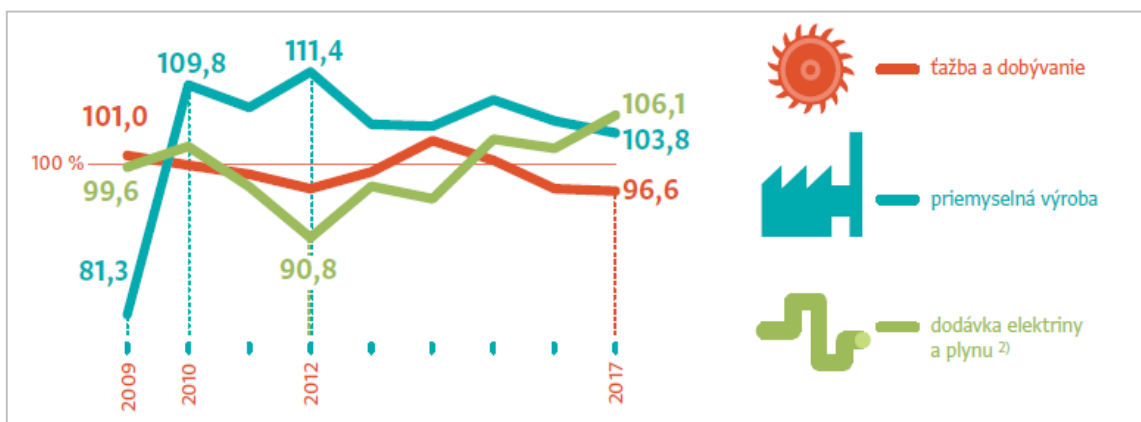
Príloha č.5 :

PZI v EUR na obyvateľa (2014). [obrázok]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Dohani-nas-Slovensko-diky-euru

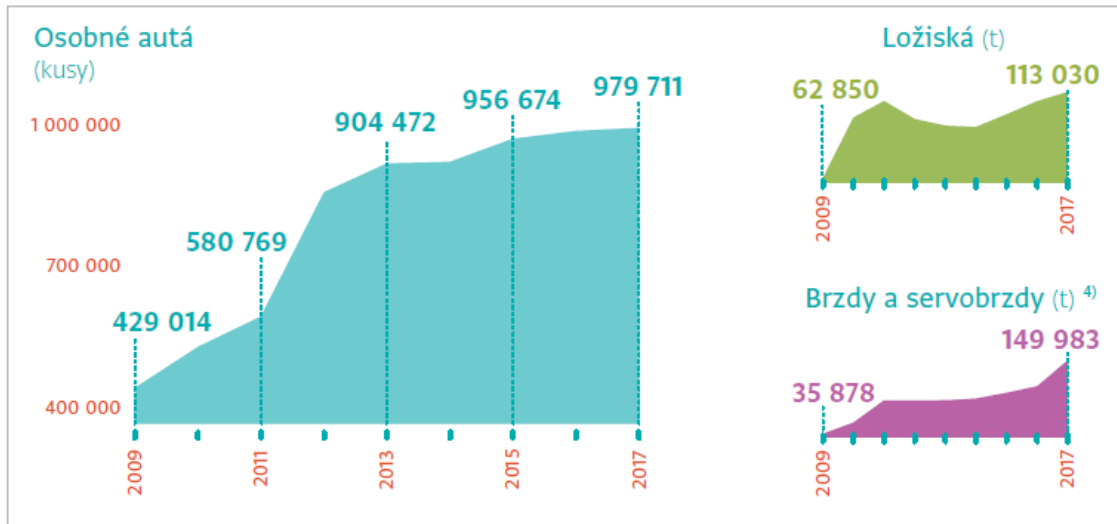
Príloha č. 6a :

Vývoj priemyselnej produkcie (2018). [obrázok]. Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=b9b7ac12-a395-4d25-8ae8-9f5a8e5ec9d4>

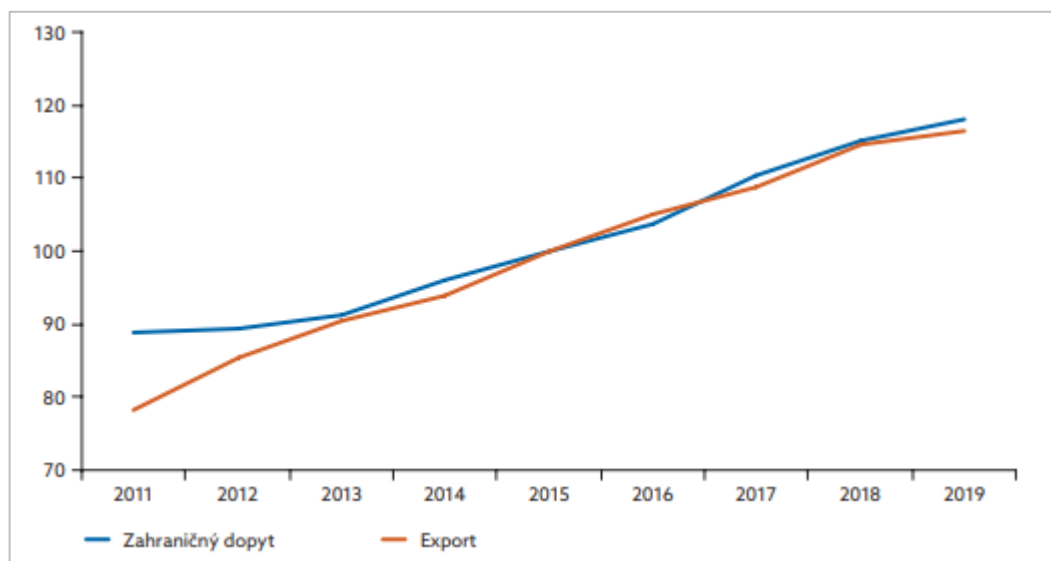
Príloha č. 6b :

Vývoj výroby vybraných priemyselných komodít (2018). [obrázok]. Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=b9b7ac12-a395-4d25-8ae8-9f5a8e5ec9d4>

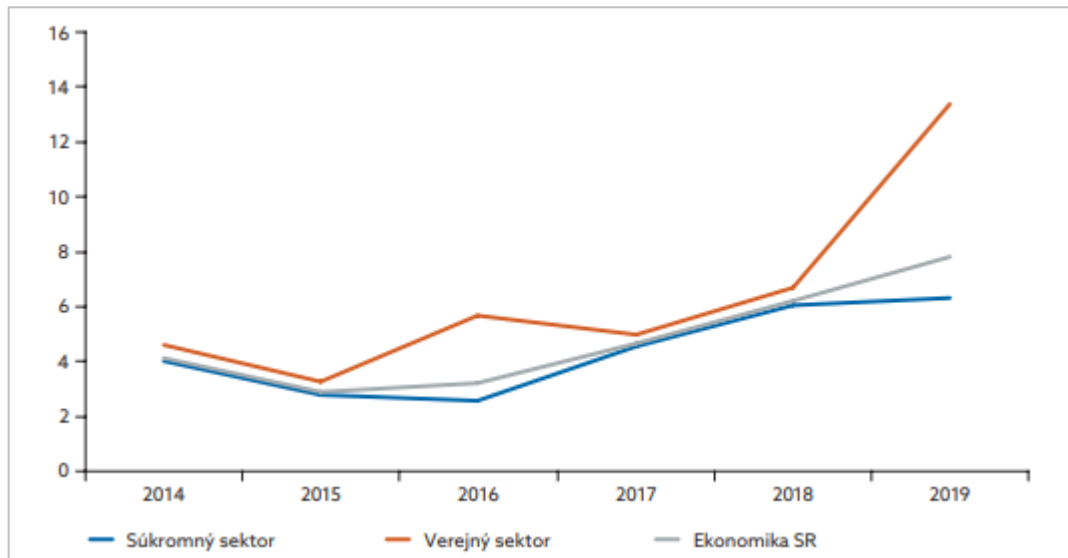
Príloha č. 7 :

Vývoj exportu a zahraničného dopytu (2015=100, s.c.) (2019). [obrázok]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnnaSprava/protected/VSNBS19.pdf

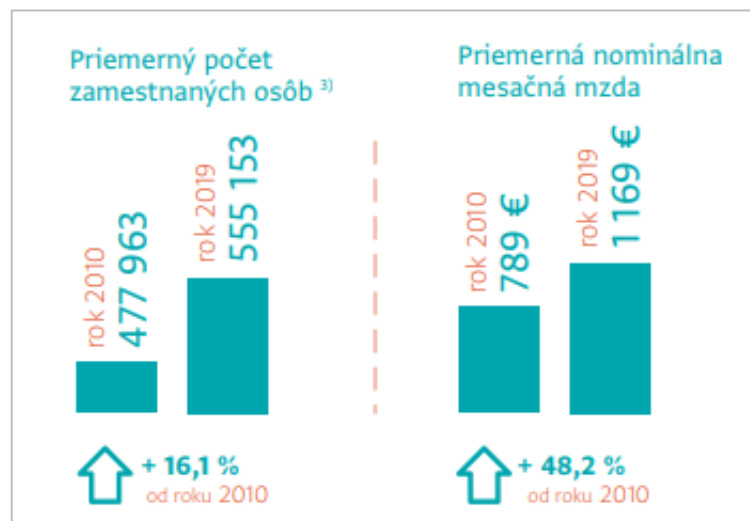
Príloha č. 8 :

Vývoj priemernej nominálnej mzdy (medziročný rast v %) (2019). [obrázok]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/protected/VSNBS19.pdf

Príloha č. 9

Porovnanie počtu zamestnancov a priemernej nominálnej mesačnej mzdy medzi rokmi 2010 a 2019 (október 2020). [obrázok]. Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=6463113d-e17f-41b5-9a9c-828a0fdae8c5>

Príloha č. 10 :

Vývoj zložiek HICP inflácie (medziročný rast v %) (2019). [obrázok]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS19.pdf

